

Pericopa Vayigaş - Serah Bat Aşer - o femeie minunată și foarte deșteaptă [anul 5779]

Pe lista evreilor care au coborât în Egipt se ascunde și un nume rar în Tora: Serah, fata lui Aşer: *Şi fiii lui Aşer Imna şi Işva şi Işvi şi Bria şi Serah sora lor...* (Genesis 46, 17).

Cine a fost fata asta? [Răspunsul îl avem din Midraşim care ne spun că era o femeie foarte înțeleaptă la care și cei mai importanți oameni veneau să-i ceară sfatul](#). Cea mai cunoscută poveste este aceea despre frații săi, care, după ce au aflat că Iosef trăiește, le-a fost frică să-i spună lui Yaakov, pentru ca vestea neașteptată să nu-i facă rău. Ei s-au sfătuit între ei și au hotărât s-o roage pe nepoata lui Iacov, Serah, care va găsi o cale înțeleaptă de a afla. În Midraş Hagadol este scris că ea a așteptat până când Iacov a început să se roage și atunci a stat în fața lui și i-a spus în rime: Iosef e în Miţraim (Egipt) are doi copii Manase și Efraim. Când Iacov a auzit asta și a văzut vițeii pe care i-a trimis Iosef a înțeles că el trăiește.

Despre asta ne spune și Ionatan Ben Uziel la traducerea lui a Tora: "Pentru meritul că i-a adus lui Iacov vestea bună a intrat vie în Gan Eden". În Sefer Haimaşar este o descriere mai plastică, că ea s-a acompaniat la vioară când i-a spus toate acestea, iar Yaakov a binecuvântat-o, asigurând-o că va trăi o veşnicie.

Vom mai aminti aici pe scurt câteva fapte legate de această personalitate excepțională. A doua oară când este amintită este mult mai târziu, când Moise și Aaron au venit în fața poporului spunând că sunt trimișii lui Hakadoş Baruch Hu. Bătrânii Israelului n-au știut dacă să-i creadă. În două Midraşim (Tanhuma și Şmot Raba) ne este povestit că au chemat-o pe Serah, care ştia de la tatăl ei, Aşer, care, la rândul său ştia de la tatăl lui Iacov, taina eliberării. Când i-a auzit rostind אתכם פקדתי פקוד (Pakod Pakadti ethem), adică "v-am observat, am luat aminte de voi", a știut că ei sunt trimișii adevărați.

Încă un secret pe care îl ştia doar Serah era locul unde este îngropat sicriul lui Iosef, care pusese pe frații lui să jure că, atunci când va veni eliberarea și vor pleca din Egipt vor lua sicriul cu ei. În momentele dinaintea ieşirii din Egipt Moise a tot căutat fără succes. Fără sicriul lui nu puteau ieși. Singura care a rămas în viață din generația aceea era Serah. În Talmud Bavli, tractatul Sota 13a scrie: "S-a dus Moise la ea și i-a spus: Şti unde este Iosef îngropat? I-a spus: Un sicriu din metal au făcut în Egipt și l-au pus în Nil pentru ca apa lui să fie binecuvântată." Aşa a putut Moise să împlinească jurământul antic.

După tradiția evreiască, Serah a avut o viață foarte lungă, de sute de ani. O întâlnim din nou cu mult mai târziu într-o poveste de pe vremea regelui David din cartea 2Samuel, capitolul 20. Povestea este despre o revoltă contra regelui condusă de un oarecare Şeva Ben Bichri. Armata îi urmăreşte, iar el se refugiază într-un oraş numit Avela.

Comandantul armatei, loav Ben Țruia, asediază orașul. Atunci, după cum este adeverit în Tanach, o femeie deșteaptă, negociază cu el ca să nu omoare tot orașul ci numai pe cel care e vinovat. Până la urmă loav se învoiește. Midraș Yalkut Șimoni ne spune că femeia cea deșteaptă era Serah.

[Și mai sunt și alte povești despre Serah, pe care le vom povesti altă dată.](#)

Pericopa VaYikra - Pentru ce sunt ofrandele? [anul 5779]

David Hamelech, este regele etern al Israelului, care a reușit mai mult ca oricine să exprime vrerile lui și ale noastre, după cum citim în Psalmi 27:4 "Un lucru l-am cerut lui Adonai, și pe acesta îl voi căuta, să stau în casa lui Adonai toate zilele vieții mele ca să văd bunătatea Lui Adonai și să-L caut în Templul Său" și la fel în Psalmi 23:6: "Doar bunătatea și îndurarea mă vor urmări în toate zilele vieții mele și voi sta în casa Lui Adonai zile îndelungate". Dar dacă cineva nu-și poate îndeplini dorința asta, de a sta tot timpul în Templul Domnului, poate cel puțin să-l viziteze din când în când și să aducă jertfe și cu asta să se apropie de Dumnezeu. Aici merită să întreprindem o scurtă incursiune morfologică de limbă biblică. În ebraică, ori ce fel de ofrandă se numește „korban”, un cuvânt a cărui rădăcină este „KRV”, care înseamnă "aproape", iar verbul corespunzător înseamnă „a apropia”. [Adică jertfa înseamnă la bază ceva ce apropie de Dumnezeu.](#) Nu în zadar rădăcina aceasta se repetă de șapte ori în primele două versete adresate poporului în această pericopă:

"Vorbește fiilor lui Israel și spune-le că atunci când cineva dintre voi va jertfi (iaKRiV, va apropia) o jertfă (KoRBan) Lui HAȘEM, să oferiți, apropiați (taKRiVu) jertfa voastră (KoRBanchem), iar aceasta să fie dintre animale, din cireada de vite sau din turma de oi. Dacă jertfa sa (KoRBano) va fi o ardere-de-tot וּלְאֵלֹהִים din cireadă, din vite mari, să jertfească (yaKRiVenu) un mascul fără cusur, și să-l aducă la intrarea cortului întâlnirii, ca să-l apropie, jertfească (yaKRiV) înaintea Domnului" (Levitic 1:2-3).

Am pus în paranteze forma în ebraică care conține rădăcina KRV/B.

Ambianța unică existentă în Templu, aspectul Templului și activitatea care se petrecea acolo legată de aducerea jertfelor ne ajută să percepem și cea ce nu este vizibil, fiindcă atunci când cineva "se urcă" la Templu, el vine "să se facă văzut în fața Lui HAȘEM" (Șmot/Exod 34:23). Ca cineva să ajungă în situația să fie văzut așa, nu este nevoie să aparțină unei clase superioare, privilegiate. Ba chiar dimpotrivă. Chiar în pericopa noastră ni se spune: "Și un suflet dacă va aduce o ofrandă de mâncare (minha) lui Adonai, ofranda lui să fie din făină bună de grâu, floarea făinii" (VaYikra/Levitic 2:1). Explicația lui Hazal (înțelepții) ne vine din Midraș Tanhuma, VaYikra, 5: "Expresia 'suflet' (nefeș) este rezervată de HAȘEM doar săracilor care aduc ofrande. Hakadoș Baruch Hu spune prin această expresie că El Îl consideră pe săracul care dăruiește din puținul lui, ca pe cineva care și-ar fi jertfit

sufletul (adică viața lui)".

Acestui aspect al ofrandelor îi putem descifra mai bine multitudinea de sensuri prin comparația ofrandelor lui Bnei Israel cu cele ale popoarelor din împrejurimi. Cercetătorii au ajuns la următoarele concluzii privind diferențele existente:

Accesibilitate:

1. Lista animalelor sau organelor, respectiv umorilor, aparținătoare lor, necesare pentru ofrande, este scurtă și include specii endemice, care se pot găsi ușor. La fel și cea a roadelor pământului.
2. Cantitățile necesare sunt mici, iar la unele dintre ofrande se admite ca fiecare să dăruiască după posibilitățile lui.
3. Partea care se dă pentru a fi depusă pe altar este mică și conține doar sângele și grăsimea, care sunt interzise ca mâncare. În ofranda „arsă-de-tot”, care exprimă dăruirea Domnului din toată inima, este adevărat că ofranda este pusă în întregime pe altar, dar un sărac poate să aducă doar o turturică sau un pui de porumbel (Levitic 5:7). Dacă nici pentru asta nu-i dă mâna, poate să aducă a zecea parte din efă de floare a făinii. Și acestea vor fi considerate ca ofrande de păcat (Levitic 5:11). În concluzie: nu există nimic care să împiedice pe cineva să vină la Templu cu un dar oarecare pentru Hakadoș Baruch Hu.
4. Fiecare persoană poate veni în fața Domnului (cu condiția să asigure puritate trupească). Ritualul este permis tuturor. Cohanim (preoți) au fost aleși doar ca putere de muncă pentru a face posibil mulțimii contactul cu Dumnezeu.

Atmosferă de bucurie:

1. Scopul ofrandei este apropierea de Dumnezeu și din cauza asta nu poate exista nici un fel de ritual de puteri obscure, de dumnezei al purgatoriului, de duhuri ale morților și așa mai departe. Asta din cauză că scopul jertfelor de felul acesta este, mai degrabă, "eu îți dau ca să te îndepărtezi de mine".
2. Nu sunt ritualuri misterioase, care, de felul lor, se fac intenționat în grupuri mici, ca să amplifice ambianța de mister.
3. Nu există nici un ritual legat de morți, nu în context mitologic și nu legat de om sau de animale sau de plante. De exemplu există o ofrandă după naștere, dar nu există nici una după moarte.
4. Nu există slujba Domnului noaptea. Numai lumina zilei clare este timpul ritualului. Noaptea se pot face unele pregătiri de materiale, dar jertfiri sunt numai la lumina zilei.
5. Unele ofrande au un aspect amenințător la alte popoare. Aceste ofrande la evrei sunt de obicei de sărbători când este o atmosferă de bucurie. Așa este ofranda de ars-de-tot הָלוּל care exprimă o frică față de Kadoș Baruch Hu și a devenit o ofrandă publică din cauza asta. Cam așa este și ofranda păcatelor חַטּוֹת .
6. Bucuria și veselia sunt condiții obligatorii pentru ofrandă și aflarea în preajma Domnului: "Nu poți să mănânci între porțile tale zeciuiala grâului tău sau mustului tău sau a untdelemnului tău, sau întâi-născuții din cirezile tale sau din turmele tale, nici vreuna din promisiunile pe care le promiți, nici darurile mâinii tale; ci să le mănânci în fața Domnului în locul pe care îl va alege Domnul, tu și fiul tău și fiica ta și robul tău și roaba ta și levitul care este între porțile tale și să te bucuri în fața Domnului de toate lucrurile pe care le-ai făcut" (Deutoronom 12:17-18).

Reciprocitatea relațiilor HAȘEM-persoană:

1. Voință liberă a jertfitorului de apropiere. Noi citim de la început că ofranda trebuie să fie la bunăvoința jertfitorului: "Dacă ofranda lui este o ardere-de-tot din cireadă, să jertfească un mascul fără cusur, să-l jertfească la intrarea în cortul întâlnirii la bunăvoința lui în fața Domnului" (Levitic 1:3). În această

bunăvoință nu este vorba numai de binecuvântarea Domnului, ci și ceva ce apare în versetul următor: "Și să-și pună mâna pe capul arderii-de-tot și el va fi împlinit de bunăvoință ca să facă ispășire pentru el".

2. Principalul factor motivator la aducerea ofrandelor din partea unei persoane este apropierea de Domnul. La unele ofrande este vorba despre simpla prezență fizică în templul Domnului, în timp ce altele urmăresc să anuleze îndepărtarea cauzată de păcatele făcute. În orice caz asta este voința liberă a fiecăruia. Pe de altă parte, persoana nu poate apela la nici o acțiune magică și toate acțiunile persoanei arată acceptarea sa liber consimțită de a se apropia de Dumnezeu prin îndeplinirea voinței Domnului.
3. Când o persoană aduce o ofrandă are impresia că oferă ceva pentru care a muncit din greu, fie vite sau turme, fie. În realitate, însă fiecare trebuie să simtă că el stă la masa Domnului. Din cauza asta, de multe ori este subliniat locul unde se mănâncă ofranda: "în fața Domnului" (Exod 18:12, Deutoronom 16:10-11), sau locul unde a hotărât Domnul ca să fie: "în curtea cortului întâlnirii o să se mănânce" (Levitic 6:9), "într-un loc sfânt o să-l mănânce" (Levitic 24:9), "O să-l mănânci pe locul pe care-l va alege Domnul" (Deutoronom 16:7).

Concluzie

Mulți dintre noi cred că monoteismul religiei iudaice a abrogat sistemul de jertfire păgân, în care pe primul plan erau ofrandele omenești și le-a înlocuit cu ofrande de animale sau plante. Acesta este doar un punct de vedere superficial. Noul sistem a schimbat complet atitudinea față de aducerea ofrandelor unui Dumnezeu. Scopul acestor ofrande este opus scopului ofrandelor aduse în religiile păgâne. Scopul este apropierea de Dumnezeu și nu îndepărtarea de tot felul de răufăcători care vor să producă daune omului și să-l aducă pe calea păcatului. La evrei, în Tanach, îndepărtarea de păcate se face prin apropierea de Dumnezeu. Prin aducerea ofrandelor, omul poate să se apropie de Dumnezeu în felurite modalități: fie că vrea numai să se apropie, caz în care alege ofranda arde-de-tot עולה, fie vrea să anuleze distanța cauzată de un păcat și în acest caz are ofrande de păcat תאון, fie vrea doar să fie văzut de Dumnezeu 'לְרֹאוֹת אֶת פָּנָיו', pentru care, iarăși, are multe posibilități să o facă.

Baza la toate ofrandele este una: "Sufletul meu se apropie de curțile tale (adică de casa ta), inima și trupul meu vor năzui spre EL-Hai" (Psalmi 84:4).

Pericopa Yitro - Înființarea primei birocrății din lume [anul 5779]

Când Yitro, socrul lui Moise, a venit să-l viziteze pe acesta în tabăra evreilor, el a văzut o situație imposibilă, în care Moise stătea, din zori până la miezul nopții, să le judece evreilor toate conflictele și problemele pe care le aveau. Și era vorba nu de câțiva, ci de sute de mii de oameni, adică era o misiune cu adevărat imposibilă. Yitro îl întreabă: "Pentru ce stai singur și întreg poporul îți stă pe cap de dimineață până seara?" (Exod 18:14). La întrebarea asta Moise răspunde: "Ce să fac dacă poporul vine la mine cerându-L în felul acesta pe Dumnezeu? Când au ceva ei vin la mine și eu judec între unul și altul și le fac cunoscute legile Torot (legile divine ale Domnului)". La asta îi spune Yitro (Exod 14:17): „Lucrul pe care-l faci nu este bun! Te vei veșteji și tu și poporul ăsta care vine la tine, fiindcă chestiunea este mult prea grea pentru tine; nu o poți face singur”. Și aici vine propunerea lui Yitro, care, după ce a fost acceptată, va însemna înființarea primei birocrății de pe pământ: [Yitro i-a propus să aleagă din popor oameni competenți, credincioși Domnului, oameni cinstiți și cumpătați בצע, pe să-i pună în posturi de judecători.](#)

Moise va rămâne în postul onorant de învățător al poporului și de garant al tuturor legilor și poruncilor, veghind asupra drumului drept pe care trebuie să meargă poporul. Implementarea acestor legi în viața cotidiană, ca și rezolvarea problemelor și conflictelor care apar, o vor face acești judecători specializați, zilnic. Doar problemele mari de justiție vor fi aduse în fața sa (în calitate de instanță supremă), dar restul problemelor le vor rezolva acești judecători.

Moise a primit propunerea lui Yitro și a implementat "programul de guvernare", numind căpetenii peste o mie, căpetenii peste o sută, căpetenii peste cincizeci și căpetenii peste zece. I-a învățat legile și a judecat cazurile complicate. În fond el a înființat o administrație de stat cu toate categoriile: șefi de județe (de mii), de localități (de sute), de cartiere (de zeci). Puterea centrală rămâne doar pentru cazuri excepționale, de maximă gravitate. Comentarii laudă sfatul dat de Yitro; de exemplu Rașbam (nepotul lui Rași) comentează în Deuteronomium 10, 31: "Și tu ne-ai ajutat pe măsura nevoilor, când stăteam în pustiu, ba chiar și un sfat bun ne-ai dat".

נתת על לב צרכינו בחנותינו במדבר, וגם היית לנו עצה טובה, כדכתיב וישמע משה, דוגמת עינים הייתי לעוור

Este interesant că tocmai Yitro, un străin care s-a convertit la iudaism, a fost cel care, în primul rând, a început să creadă în superioritatea Dumnezeului, după cum citim în Exod 18:11 "Acuma știu că Adonai este mai mare decât toți dumnezeii", fiindcă tocmai El L-a inspirat, la îndemnul lui Yitro, pe Moise, cel care, prin înțelepciunea și experiența lui de viață, înființează sistemul judiciar israelian și pune baza sistemului de delegare, de atribuire de responsabilități unor subordonați. Hazal spune că Yitro a primit ca răsplată pentru toate faptele acestea o pericopă pe numele lui.

* * *

O altă ultimă întrebare merită, de asemenea, să fie pusă: când a avut loc acest eveniment, înainte de Matan Tora sau după aceea? După cum apare povestea în Tora, Moșe s-a așezat să judece (Exod 18:13) înainte de a fi date cele zece porunci (Exod 20:1). Întrebarea asta se pune și în Talmud în tractatul Zevachim 116:1:

"Unul spune că Yitro a fost înainte de Matan Tora, iar altul spune că Yitro a fost după Matan Tora".

בני ר' חייא ור' יהושע בן לוי, חד אמר: יתרו קודם מתן תורה היה, וחד אמר: יתרו אחר מתן תורה היה

Este un fapt acceptat de toți comentatorii și de către Hazal, acela că Moise a început să judece după, fiindcă nu putea să judece înainte de a avea poruncile. În midraš Sifri este scris că Tora s-a dat de Yom Kipur (după ce prima oară de Șavuot, Moise a spart tablele) și el nu s-a apucat să judece de Moțaei Yom Kipur (seara după post). Așa că, după cum este scris, וַיְהִי מִמּוֹתָי יוֹם כִּיפּוּר מֹשֶׁה לָשֵׁפֵט אֶת הָעָם (Exod 18:13), "abia a doua zi s-a așezat Moise să judece poporul", ceea ce înseamnă că a început să judece a doua zi după Yom Kipur, după ce s-au dat legile. Și, bine înțeles, sfatul lui Yitro a venit după ce a primit Tora.

Plecând de la aceste raționamente, iată una dintre cele mai importante reguli pe care trebuie să le țină minte oricine învață Tora:

Nu este devreme sau târziu în Tora

אין מוקדם ומאוחר בתורה

Pericopele Șovevim שובי"ם [anul 5779]

Zilele în care citim primele șase pericope din Exod se mai numesc și Șovevim, care este un simbol alcătuit din abrevierile numelor: Șmot, Vaera, Bo, Beșalah, Yitro, Mișpatim. În anii bisecți se adaugă cele două pericope Truma și Tețave, așa cum se întâmplă anul acesta, și atunci pericopa se numește Șovevim Tat שובבי"ם ת"ת. Numele acesta de Șovevim, (care înseamnă și „năzdrăvan”) s-a dat pe baza versetului din Ieremia 3, 14 "Întoarceți-vă, fii renegați!" שובו בנים שובבים. În textul ebraic original cuvântul este *șovevim*, tradus aici *renegați*, fiindcă versetul ăsta vorbește despre "revenirea la credință" חזרה בתשובה.

În Evul Mediu, în Germania, Austria și țările alăturate exista obiceiul ca în această perioadă, care ne duce spre luna Adar, să se postească. Prima relatare despre obiceiul acesta o datorăm rabinului Yosef Ostreicher, care povestește despre dascălul lui, Marele Rabin Israel Iserlin (Germania, sec. 14), care, în perioada asta obișnuia să postească. Asemănător este obiceiul și în Cabala, și în Hasidut, unde se învăța și mai mult decât de obicei.

În ultimii ani, s-a constituit o mișcare a unei părți dintre credincioși, care promovează ca modalitate educativă învățarea unor subiecte care contribuie la instituirea de practici care asigură puritatea familiei, în special *halachot* din tractatul Nida din Șulhan Aruch.

Pesah Şeni (al doilea Pesah) - Pericopa Behaalotcha [anul 5779]

Pesah Şeni (se numeşte şi Pesah katan – mic) cade de 14 Iyyar, exact la o lună după Erev Pesah. În ziua aceea se mai dă o ocazie de a face Pesah pentru cei care erau impuri de Pesah sau erau departe de Templu în ziua aceea şi nu au putut ajunge să depună jertfa. Această jertfă de Pesah este una din cele două miṭvot ase (să faci) עשה din Tora pentru care pedeapsa este caret (pedeapsă capitală) כרת. Din cauza asta importanţa lor este aşa de mare.

În pericopa noastră se povesteşte că în al doilea an de la ieşirea din Egipt a venit la Moise un grup de oameni care nu erau atunci puri şi au cerut ca şi ei să depună jertfa de Pesah:

„Şi au fost nişte oameni care erau impuri din cauza apropierii de un mort şi nu au putut să facă Pesahul în ziua aceea. Şi au venit în ziua aceea la Moşe şi Aharon. Şi acei oameni i-au zis: noi suntem impuri din cauză că ne-am apropiat de un mort, de ce să nu fim şi noi printre cei care aduc ofrande Domnului la timp împreună cu toţi fii lui Israel (Numeri 9:6-7).

Moşe nu ştia ce să facă în această situaţie, astfel încât, cu modestie, a apelat la Kadoş Baruch Hu, care i-a răspuns printr-o nouă poruncă, şi anume că oamenii care nu sunt puri sau sunt departe de Templu pot să jertfească luna viitoare, de 14 Iyyar:

„Şi Domnul a vorbit lui Moise zicând, vorbeşte fiilor lui Israel zicând, dacă cineva dintre voi va fi impur din cauză că s-a apropiat de mort sau va fi plecat departe, voi şi generaţiile (care vor veni) vor ţine şi el Pesah pentru Dumnezeu. În luna a doua (Iyyar) de ziua a 14 a lunii, la apus îl vor face. Îl vor mânca cu maṭot şi merurim (ierburi amare). Nu o să lase nimic din el până dimineaţa şi nu o să frângă nici un os din el. Toate le vor face după legile Pesahului” (Numeri 9:9-12).

Aici se adaugă şi ameninţarea cu pedeapsa de care am vorbit adresată celor care erau puri şi nu au ţinut Pesahul.

În afară de miṭva de sacrificiu de Pesah mai era o miṭva de a mânca jertfa cu maṭot şi merurim (ierburi amare) ca şi de primul Pesah. De restul miṭvoturilor ni se spune în Talmud că miṭvoturile de Pesah nu se aplică în ziua asta. De exemplu, este voie să fie în casă hameţ împreună cu jertfa de Pesah, cea ce de primul Pesah era interzis. Şi Rambam scrie despre asta în cartea lui de halachot bazându-se pe Mişna, tractatul Pesachim 9:3.

O altă întrebare este de ce a fost aleasă tocmai data de 14 Iyyar şi nu alta? Cel mai răspândit răspuns îl avem de la comentatori (Raşi, Rambam şi alţii). Ei se bazează pe diferite midraşim şi spun că răspunsul se află în Exod cap. 16 unde evreii, în primul an de la ieşire începând de la data de 15 Iyyar au început să se plângă că nu au ce să mănânce şi ca atare Domnul le-a adus mana din cer care va cădea toată perioada de marş în deşert. Midraşul ne spune că o zi înainte, de 14 Iyyar li s-a terminat maţa pe care au luat cu ei din Egipt ca hrană pe drum (Exod

12:39). Cu ale cuvinte „ieșirea din Egipt” care a început de 14 Nisan și-a lăsat urme până în 14 Iyyar. Probabil din cauza aceasta a ales Hakadoș Baruch Hu această zi pentru Pesah Șeni.

Astăzi ziua această este socotită drept Yom Tov pentru toți evreii. Se țineau unele ritualuri în rugăciune (de exemplu nu spuneau Tahanun) și se mâncau mațot. Este renumită poza în care deținuții evrei eliberați din lagărul de la Buchenwald țineau Șavuot. Sărbătoarea de Pesah cu 50 de zile înainte nu l-au putut ține la timpul lui, aflați fiind încă în lagăr nazist. Din cauza aceasta între cele două sărbători, de 14 Iyyar, au ținut Pesah Șeni.

În 2009 câteva organizații religioase din Israel au hotărât ca ziua aceasta să fie desemnată ca „Ziua toleranței religioase”.

Un alt fapt foarte interesant este că Pesah este singura sărbătoare la care s-a stabilit „o a doua sesiune”. La toate celelalte sărbători dacă cineva a ratat una, nu mai are o a doua șansă. Aceasta arată, printre altele, marea importanță de a aduce jertfa de Pesah, de a mânca mațot, toate acestea fiind o obligație nu numai pentru bărbați, dar și pentru femei.

Este o zi care simbolizează posibilitatea de a da o a doua șansă fiecăruia dintre noi. Să nu uităm că multor lucruri din viață pe care le-am ratat li se aplică regula Talmudică „i s-a terminat timpul, i-a expirat validitatea” *avar zmano batel corbano* עבר זמנו בטל קרבנו. Dar tocmai aici stabilește Toraua faptul că orice om are dreptul la o a doua șansă, chestiune care este analizată în profunzime la evrei de aproximativ două mii de ani. Putem spune, în această ordine de idei, că problema celei de-a doua șanse este parte integrantă din viziunea lumii proprie iudaismului. Cu alte cuvinte, [în aprecierea oricărei situații este nevoie de o balanță și de o mare investiție de înțelepciune, ca să știi cât mai mult și când să o folosești.](#)

Pesah și Moise: De ce nu-l pomenim pe Moșe Rabenu în Hagada șel Pesah? [anul 5779]

În Șvi'i șel Pesah (a șaptea zi de Pesah) obișnuim să citim din Șirat Hayam (cântecul mării), din pericopa Beșalah, despre minunea despărțirii mării (Exod cap. 14-15), care scoate în relief rolul lui Hakadoș Baruch Hu în împlinirea acestei minuni. Scopul acesteia, în afară de salvarea poporului Israel, este de a-l glorifica pe Moise în fața poporului, ca fiind trimisul și profetul lui HAȘEM pe acest pământ, după cum este scris în Tora: „Și poporul a crezut în HAȘEM și în robul Său, Moșe” וַיִּאֱמִינוּ בַיהוָה וּבְמֹשֶׁה עִבְדוֹ (Exod 14:31). Și, bineînțeles, o altă deosebit de importantă țintă este aceea de a trezi în poporul Israelului și în celelalte popoare credința în mărima absolută גדולה a lui Kadoș Baruch Hu și exclusivitatea supremației Lui: „Și egiptenii vor ști că Eu sunt Adonai” וַיֵּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי יְהוָה (Exod 14:18).

Minunea despărțirii mării a fost numai una dintre minunile care li s-au întâmplat greu încercaților Bnei (copii) Israel în Egipt și în deșert și la care a participat Moșe. El este descris nu numai drept cel care i-a scos pe evrei din Egipt,

ci, totodată, cel care a contribuit la consolidarea unității poporului, așa cum reiese din desfășurarea evenimentelor de pe muntele Sinai. Așa că nu-i de mirare că Moșe a intrat în memoria evreilor ca unul dintre fondatorii bazelor credinței evreiești. Din cauza asta, când intenționăm să-l căutăm în Hagada șel Pesah ne copleșește mirarea că el este amintit doar o singură dată și asta într-un mic fragment din pericopa Beșalah. Dar stați, sunt și manuscrise în care numele lui nu apare nici măcar o dată !

”Rabi Iose HaGlili (galileianul) spune: De unde deducem că egiptenii au trecut prin zece plăgi în Egipt și prin 50 pe mare? ”În Egipt” – ce spune acest verset? ”Și învățații i-au spus Faraonului: „acesta este degetul Domnului”. ”Și pe mare” – ce spune aceasta? Și când a văzut poporul lui Israel mâna măreață pe care așezat-o Domnul asupra Egiptului, [norodul s-a temut și a crezut în Dumnezeu și în robul său, Moise](#)”.

Cei care au compus Hagada *בעלי ההגדה baalei hahagada*, au avut multe ocazii de a-l aminti pe Moise. Porțiunea care începe cu cuvintele ”La început, strămoșii noștri au căzut în păcatul închinării la idoli” מתחילה עובדי עבודה זרה conține versete din testamentul lăsat de Iosua poporului Israel (Iosua 24:2-4). În versetul 5 din acest testament Moșe este amintit pe nume: ואשלח את משה ואת אהרן ”Și am trimis pe Moise și pe Aaron”, dar autorii Hagadalei au ales să nu adauge versetul ăsta. Numele lui Moșe lipsește și din porțiunea ”Tatăl meu era arameu pierdut” ארמי אובד אבי, în care se găsește o descriere a istoriei poporului Israel, de la începuturi, până la intrarea în țară. Și din piyutul Dayenu lipsește Moise, cu toate că aici sunt amintite toate חסדים - *chasadim*, ”îndurările, bunătățile”, pe care le-a făcut Hakadoș Baruch Hu poporului Israel: scoaterea din Egipt, despărțirea Mării Roșii și evenimentul de pe Muntele Sinai מעמד הר סיני. În toate acestea, participarea lui Moșe a fost crucială și de maximă eficiență. Atunci cum putem să înțelegem omisiunea numelui lui Moise din Hagada? Numele lui a dispărut din întâmplare sau intenționat? Merită și vom încerca să ne referim la două explicații posibile.

[Prima explicație posibilă](#) este aceea că omisiunea numelui lui Moșe este un artificiu menit să atribuie în mod exclusiv minunile lui Kadoș Baruch Hu. Iată și câteva dovezi în favoarea unei astfel de explicații: noi am văzut că în descrierea despărțirii mării sunt multe obiective și unul dintre ele este preamărirea numelui lui Moșe ca fiind mesagerul lui Kadoș Baruch Hu. Este în afară de orice îndoială că autorii Hagadalei au căutat să deplaseze toată atenția asupra lui Kadoș Baruch Hu. Ei au făcut asta pe baza principiului ”nu cu ajutorul vreunui înger, nici cu ajutorul vreunui înger serafim, nici cu ajutorul vreunui alt sol, ci Hakadoș Baruch Hu însuși” (din Hagada). Este adevărat că după cum este scris în Exod 14 trecerea mării s-a făcut prin Moșe cu ajutorul bastonului său făcător de minuni (Exod 14:16-21). Însă puțin mai încolo, în Șirat Hayam, cântecul mării (Exod 15) aceeași despărțire a apelor mării este atribuită exclusiv lui Kadoș Baruch Hu ! La fel și în multe Mizmorim de Psalmi, între care 66:5-6, 78:13, 106:9-12, 136:13-15. Situația asta de tensiune între salvarea ישועה dumnezeiască și rolul lui Moșe o regăsim și în Midraș Mechilta de Rașbi, Beșalah 14:21. Midrașul explică versetul ”Și Moșe și-a întins mâna peste mare” (Exod 14:21) că Moise a stat pe malul mării și și-a întins toiagul, dar marea n-a reacționat în nici un fel. Numai după ce a apărut Hakadoș Baruch Hu marea s-a retras. Moșe a spus mării: ți-am vorbit în numele lui Hakadoș Baruch Hu și nu m-ai băgat în seamă, apoi ți-am arătat toiagul, dar m-ai ignorat. Și acum, ce-ți este o frică atât de mare, de fugi?” (Psalmi 114:5). Și i-a spus marea, „nu de tine fug ci de Stăpânul pământului, Hakadoș Baruch Hu”.

[O altă posibilă explicație](#) a eliminării numelui lui Moise poate să fie rezultatul controverselor פולמוס pe care evreii au purtat-o cu samaritenii de-a lungul unei perioade de sute de ani. Lupta între cele două credințe a avut loc între sfârșitul Celui de al doilea Templu (a fost distrus în anul 70 e. n.) și perioada de Geonim (secolele 9-10). Samaritenii, spre deosebire de evrei, cred numai în cele cinci cărți de Tora și în cartea Iosua. Ei au și construit un Templu alternativ pe muntele Grizim, lângă Șchem (Nablus). După credința samaritenilor, poziția lui Moșe Rabenu în Tora este cu mult mai mare decât la noi, iar ei cred că acel personaj așteptat care va veni la ”capătul zilelor”, adică Mașiah/Mesia, va fi un al doilea Moise. Ideea asta se găsește și în literatura helenistă și în Noul Testament. Ca un rezultat al acestei controversă anti-samaritene și poate și anti-creștină, autorii Hagadalei au găsit de cuviință să diminueze locul lui Moșe în Hagada. Asta, probabil, ca să evite un cult al personalității practicat într-o serie de grupuri și care, în momente extreme, ajungea până la divinizare. După ce a fost micșorat locul lui Moise în Hagada, s-au putut da interpretări diferite întregii povești. De exemplu, Rambam (Maimonides), care spune că mesajul principal al Hagadalei este exprimarea recunoștinței poporului evreu față de Dumnezeu. Probabil că recunoștința asta הכרת תודה o regăsim și în piyutul Dayenu și în partea de Hagada care începe nu întâmplător cu

fraza; "de aceea este datoria noastră să mulțumim, să laudăm, să slăvim, să cinstim, să adorăm, să onorăm ... pe Cel care a făcut posibile toate aceste minuni, pentru părinții noștri și pentru noi", chiar dacă o parte a acestor laude se răsfrâng și asupra lui Moșe.

לפיכך אנחנו חייבים להודות, להלל, לשבח...למי"

"שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים הללו".

Se cuvine și, totodată, este semnificativ să terminăm rândurile astea cu ceea ce spune Hagaon din Vilna (Lituania, sec. 18) despre această poveste: "Noaptea asta este o noapte de "Eu sunt El și nu altul" **אני הוא ולא אחר - Ani Hu velo acher** și din cauza asta noi îl pomenim numai pe Kadoș Baruch Hu pentru ca nu cumva oamenii să cadă în greșală și să-și închipuie că mai există o putere dumnezeiască în afară de El".

Purim și Megilat (sul) Ester [anul 5779]

Purim este o sărbătoare în memoria salvării evreilor de la punerea în aplicare a decretelor lui Haman, care se ține de 14 Adar sau de 15 Adar, *Șușan Purim* (în orașe înconjurate de ziduri de pe vremea cuceririi orașului Yericho). Dacă este un an bisect și sunt două luni de Adar bineînțeles că totul va fi de Adar Șeni, adică în al doilea Adar. Asta fiindcă (așa este scris în Midraș,), în anul în care s-a întâmplat evenimentul și Haman a aruncat Purul (adică a tras la sorți) el a căzut la sfârșitul de lună Adar Șeni, fiind un an bisect în același an. În afară de asta luna principală este Adar Șeni și toate evenimentele semnificative se petrec de Adar Șeni.

Purim este una dintre "zilele bune" *yamim tovim* יום טוב amintite în midrașul "Megilat Taanit". Printre evenimentele din luna Adar scrie: "În ziua a paisprezecea și în ziua a cincisprezecea a acestei luni sunt zilele de Purim în care nu se jeleşte." Dintre toate zilele bune amintite în acest Midraș numai două mai există astăzi: Hanuca și Purim. Și Yosef Ben Matitياهو (Yosefus Flavius) vorbește despre Purim ca fiind o sărbătoare pe care evreii o sărbătoresc timp de două zile în toată lumea.

Miștoturile principale pentru Purim sunt:

- **Ascultarea Megilat Ester** scrisă pe pergament cu brachot (binecuvântări) înainte și după
- Citire din Tora în pericopa Amalek פרשת זכור
- Petrecere de veselie – Seudat Purim
- Daruri la prieteni și la săraci משלוח מנות

Diferența între Hanuca și Purim este aceea că, în timp ce de Hanuca spunem Hallel Șalem așa cum facem la sărbătorile din Tora, de Purim nu spunem Hallel de loc. Pe de altă parte de Purim avem mișva să fim veseli în toate

felurile, ceea ce nu este prevăzut de Hanuca.

După comentatori diferența este că de Purim persecutorii au vrut să distrugă corpul Israelului și din cauza asta trebuie să predomină formele bucuriei corporale (multă mișcare, dans, gestică, mimică). De Hanuca era invers. Pe greci nu i-a interesat să-i distrugă pe evrei și să-i atace fizic. Dovada este dezvoltarea helenismului. Ținta lor era distrugere spirituală. Din cauza asta noi avem porunca să spunem rugăciuni de mulțumire și să aprindem lumânări.

Rambam scrie în Mișne Tora (Hilchot Purim 2:18) despre Purim și Megilat Ester: *"Toate Cărțile Profeților și Scrierile vor fi date uitării în zilele lui Mesia în afară de Cartea Esterei care va rămâne asemeni celor cinci cărți ale Torei și legilor din Tora Orală. Și deși amintirea tuturor necazurilor va fi uitată, precum scrie profetul (Yeșaaiahu/ Isaia 65:16) "Căci au fost uitate necazurile vechi, căci s-au ascuns din ochii mei" – zilele de Purim nu vor fi uitate precum scrie (Ester 9:28) "Căci aceste zile de Purim nu vor trece și amintirea lor nu va conțeni din seminția lor."*

Câteva aspecte care sunt specifice Purimului:

- Este singura sărbătoare care se ține în două zile diferite (și chiar în trei câteodată, în funcție de orașul de reședință, după cum am descris mai sus).
- Este singura sărbătoare evreiască care permite băutul vinului în exces. Despre asta este scris în Talmud Bavli, tractatul Megila 7:2: "Are omul dator să se îmbete de Purim până nu va recunoaște dintre "Blestemat fie Haman" și "Binecuvântat fie Mordechai" *עך אלל טע*.
- De Purim s-a statornicit să facem în cinstea minunii o masă festivă, altfel decum se obișnuiește de Pesah și Hanuca când spunem Hallel pentru minune.
- Figura principală a evenimentelor care au dus la oprirea planului de exterminare a evreilor și la pedepsirea uneltitorului Haman a fost o femeie – Regina Ester, care a devenit ulterior cea mai puternică femeie din enormul Imperiu Persan. Și transformarea acestor evenimente de salvare într-o sărbătoare națională sunt, după cum ne învață Rabi Șmuel Bar Yehuda în Talmud, datorate tot inițiativei lui Ester care a cerut de la înțelepții acelei perioade să îi confere acestei sărbători un statut permanent. Înțelepții au refuzat la început, însă după ce Ester le-a spus că evenimentele au fost deja introduse în cărțile de istorie din Persia și Media (scris în Talmud Bavli, tractatul Megila 7:1) în final au consimțit. În afară de asta, de Purim femeile sunt obligate de toate mișvoturile a le sărbători, cu toate că sunt mișvot pozitive care depind de un anume timp. De aceste mișvoturi femeile sunt, în general, scutite, dar fiindcă și ele au participat la această minune ele sunt, de această dată, chiar obligate. Cu atât mai mult cu cât, după aprecierea marelui comentator Rașbam, nepotul lui Rași, ele au fost chiar partea principală a minunii.

Luna Adar și Taanit (post) Ester

Luna Adar este, spre deosebire de luna Av, o lună în care suntem îndemnați să fim veseli încă din prima zi. În Talmud Bavli, tratatul Taanit scrie: *"De la începutul lunii Adar înmulțim bucuria"* *משנכנס אדר מרבין בשמחה*. Deci, noi trebuie să fim veseli nu numai o zi, ci toată luna.

Numai că în ziua de 13 Adar (și în orașele de care am vorbit în 14 Adar) se ține un post de dimineață până seara, post care se numește Taanit Ester sau Postul Esterei în amintirea postului pe care ea l-a ținut înainte de a intra la rege ca să încerce să-i salveze pe evrei de la exterminare, încercare ce a fost încununată de succes. Dacă ziua cade de Șabat atunci ziua postului devine joi. Nici ziua aceasta nu trebuie să fie o zi tristă și de aceea nu spunem Tahanun .

Originea acestui post îl găsim în Cartea Esterei (Ester 4:16): "Du-te și adună toți evreii care se găsesc în Susa și să nu mâncați trei zile noapte și zi, deasemenea eu și slujnicele mele vom posti".

După cum ne este scris în Talmud, tratatul Megila, erau trei zile de post care se țineau chiar de Pesah, cum a fost în povestea originală. Dar în midraș ne este povestit că de Pesah trebuia să mănânce că era sărbătoare. Așa că noi auzim din perioada de Geonim din Bavel despre Taanit Ester cum ținem noi astăzi, adică în luna Adar. Și Rași și Rambam ne vorbesc despre postul acesta în luna Adar.

Vom încheia cu un citat din cartea "Hemdat Yamim" (autorul probabil Rabi Yisrael Yaakov Algazi, apărut în 1732 la Izmir) despre valoarea acestei zile: *"Precum în zilele lui Mordechai și Ester prin post și căință au fost salvați, la fel și astăzi, dacă în ziua de post se va trezi sufletul neamului lui Israel spre căință, își va ridica a doua oară mâna să-și mântuiască neamul și să-și desăvârșească lumea prin instaurarea împărăției Atotputernicului"*.

Roș HaȘana - Anul nou evreiesc ראש השנה [anul 5779]

Roș HaȘana cade în primele două zile ale lunii Tișrei, care este prima lună a calendarului evreiesc actual, fiind echivalentă cu luna Septembrie și, câteodată, cu o parte din luna Octombrie. În tradiția evreiască, după cum apare în Mișna, tractatul Roș HaȘana, sunt patru ani noi în perioade diferite a anului, unul pentru ani, unul pentru plante, unul pentru regi și sărbători și unul pentru animale și donații. Sărbătoarea ține două zile, care sunt zile de judecare a omului și în care i se scrie destinul pentru anul care vine. Semnătura pe această decizie se va pune de Yom Kipur, adică după zece zile, în care are timp să revină de pe drumul greșit pe care merge, să se pocăiască prin rugăciuni și cereri de iertare. Din cauza asta aceste zile sunt așa de importante și se spun în ele rugăciuni de iertare care se numesc "Selihot" și care încep încă înainte de Roș HaȘana. În tradiția evreiască prima zi este și ziua încoronării Lui Hakadoș Baruch Hu ca Regele omenirii. În afară de asta este și Anul Nou, adică prima zi a anului. Cea mai importantă mițva a sărbătorii este audierea suflatului în Șofar.

După regulile calendarului evreiesc, prima zi de Roș HaȘana nu poate cădea duminică, miercuri sau vineri, după regula care se numește "La Adu roș" לא אד"ו ראש.

Numele sărbătorii

În Tanach se numește "Iom Trua" (Deutoronom 29:1), adică zi de sunet de șofar și "zichron trua" (Levitic 23:24), adică amintire de sunet de șofar. Numele de Roș HaȘana nu apare deloc în Tora, ci mult mai târziu, în cărțile înțelepților Hazal. În rugăciunile de Roș HaȘana sărbătoarea se numește "Iom HaZichron", adică ziua de reamintire, de aducere în memorie. Mai sunt și alte nume ca "Iom HaDin", ziua judecării, care este și numele de Roș HaȘana și de Iom Kipur. Aceste două zile și cele zece zile dintre ele se mai numesc "Iamim Noraim" ימים נוראים, adică zile groaznice, de judecată. Încă un nume este "Kese" כסה, care înseamnă lună, și era denumirea de Roș Hodeș, pentru ca mai târziu să rămână numai unul dintre numele acestei sărbători, care este Roș Hodeș, prima zi a lunii Tișrei.

Sursa acestei sărbători o găsim în Tora:

"Domnul a vorbit lui Moise și a zis: Vorbește tuturor Bnei Israel și spune-le: în luna a șaptea, în cea dintâi zi a lunii, veți avea o zi de Șabat (odihnă), de reamintire de sunet (de șofar), o adunare (sau chemare) sfântă. Nu veți face nici o muncă și veți aduce jertfe Domnului." (Levitic 23:23-25).

"În luna a șaptea, în cea dintâi zi a lunii, veți avea o adunare (sau o chemare) sfântă, o zi de sunet de șofar. Să aduceți, pentru ardere, ofrande cu un miros plăcut." (Numeri 29:3).

Este interesant că, din cele cinci sărbători descrise în pericopa Pinhas (Numeri 29), în patru din ele repetăm în rugăciunea de Șmone Esre pe care o spunem de acea sărbătoare, exact numele scris în Tora și numai de Roș HaȘana numele este diferit. Singura mițva care apare în Tora este "sunatul de șofar". Dar noi știm din rugăciune că Roș HaȘana, la fel ca și Yom Kipur, este o zi de iertare, rugăciune, pocăință, ispășire. După tradiție, Roș HaȘana este prima zi din cele zece zile de căință "Teșuva". Este o perioadă de căință și iertare și rugăciunile de Roș HaȘana includ conținutul acestei zile.

Toate schimbările și adaptările acestea au fost făcute de Hazal, care, în primul rând a lungit sărbătoarea de la o zi, după cum este scris în Tora, la două zile, în toată lumea, inclusiv Israel. Spre deosebire de toate sărbătorile care în Israel țin o zi și în Diaspora două zile, Roș HaȘana este singura care ține două zile peste tot. Asta s-a în întâmplat după trecerea la un calendar fix unic. Până atunci, fiecare așezare stabilea luna după observare. În momentul în care s-a trecut la calendarul fix, era nevoie să se asigure că toți știu când este Roș HaȘana, așa că, au stabilit două zile și în Ereț Israel.

Care sunt caracteristicile sărbătorii ?

- Ziua aceasta se numește încă din Tora "Iom Tov", adică "zi de sărbătoare"
- De zilele astea **nu se lucrează**. În prima zi este interzis din Tora, iar a doua zi este interzis de la înțelepți דרבנן.
- **Ziua încoronării** Domnului ca unic Dumnezeu al lumii. În onoarea acestui eveniment ne îmbrăcăm în haine de sărbătoare și suflăm în trompete (șofar)
- **Zi de judecată** pentru toți oamenii. După tradiție, Roș HaȘana este o zi în care se hotărăște soarta fiecărui om, după faptele lui din anul care a trecut și în consecință soarta de anul viitor. În Talmud, tractatul Roș HaȘana 16:b scrie: "A spus Rabi Iohanan: trei cărți se deschid de Roș HaȘana, unul pentru răi absoluți, unul pentru buni (Tadik) absoluți, unul pentru mediocri. Bunii absoluți scriu și se semnează pe loc pentru viață, răii absoluți scriu și se semnează pe loc pentru moarte, iar cei mediocri (din mijloc) rămân și „se latină” de Roș HaȘana până în Yom Kipur, când cei care au câștigat judecata se înscriu la viață, iar cei care au pierdut se înscriu la moarte."
- **Prima zi a anului**. În Tora anul începe de luna Nisan care este luna primăverii, luna ieșirii evreilor din Egipt. Numai în Mișna și în celelalte cărți a lui Hazal a apărut termenul de Roș HaȘana, adică începutul anului din luna Tișrei.
- **Șofar**. În Tora sărbătoarea este numită după suflarea și auzirea șofarului. Sunt multe explicații despre ce simbolizează suflarea în șofar. Dar să fim atenți, mițvaua nu este suflatul ci auzitul. Trebuie să fim la sinagogă să auzim. Să nu uităm că se suflă în șofar în fiecare dimineață în luna dinainte de Roș HaȘana, luna Elul, când se spun rugăciunile de Slihot (iertare), în cele zece zile între Roș HaȘana și Iom Kipur și de Iom Kipur.

Tradiții și ritualuri

Fiind vorba despre multe ritualuri vom aminti doar câteva:

- **Se adaugă rugăciuni** speciale celor obișnuite, printre care multe poezii religioase numite Piyutim. Printre cele mai importante rugăciuni se numără Avinu Malchenu și Netane Tokef, acesta fiind rostite numai de așkenazi.
- **Dezlegarea legămintelor** התרת נדרים. În ajun de Roș HaȘana există un ritual de dezlegare de legămintele făcute pe parcursul anului.
- **Taşlich** תשלוח. În prima zi de sărbătoare (sau în a doua zi, dacă prima cade de Șabat) după masă

participanții merg la o sursă de apă, unde se spune o rugăciune ca să fie absolviți de păcate, acestea fiind aruncate în apă.

- Masă festivă în ajun de sărbătoare.

Roș Hodeș și „înnoirea lunii” [anul 5779]

Este prima zi a fiecărei luni evreiești (anul acesta fiind unul bisect, numărul lunilor este de treisprezece), când luna se reînnoiește și începe să crească din nou. Această zi este o sărbătoare rămasă cu doar o parte din ritualurile care însoțeau încă din vremi străvechi marile și importante prilejuri festive, dar se păstrează, totuși, tradiția de a o menține ca zi nelucrătoare. Mulți postesc cu o zi înaintea sărbătorii despre care vorbim, care mai are și denumirea de „Iom Kipur Katan” („Micul Iom Kipur”).

După cum știm, există luni care au 29 de zile și luni care au 30 de zile. Când o lună are 30 de zile, ultima zi a lunii se adaugă la Roș Hodeș și ambele zile devin zile de sărbătoare, chiar dacă e vorba de ultima zi a lunii. Pe vremea când Templul exista, în ziua despre care vorbim un Bet Din (tribunal religios) special îi „interoga” pe cei doi martori care au văzut „nașterea” lunii, pentru a vedea dacă sunt persoane de încredere, după care, verdictul fiind, de fiecare dată, doar pozitiv, anunțau luna nouă. În ziua aceea se desfășurau diverse festivități și era mare veselie în Templu. Mițvaua aceasta datează încă din antichitate, fiind descrisă în Tora (Exodul 12:1-2). Hazal i-au dat acesteia o importanță tot mai mare, devenind baza stabilirii calendarului și a sărbătorilor.

Apoi, încetul cu încetul, locul obiceiului a fost preluat în totalitate de calendarul bazat pe calcule precise. Conform tradiției, cel care a introdus acest sistem, în anul 356 e.n., este marele înțelept Hilel beRabi Yehuda, unul dintre elevii lui Rabi Iehuda Hanasi, acesta numărându-se printre primii amoraim (înțelepți din sec 3-5 e.n. care apar în Talmud).

Rabi Iehuda Hehasid (Germania, sec.12) a lăsat în testamentul lui obligația ca în ziua aceasta nimeni să nu se tundă și să nu-și taie unghiile. Acest obicei este păstrat numai de așkenazimi, nu și de sefaradim.

În vremurile antice, de Roș Hodeș nu se lucra, după cum putem afla din 1Samuel 20:19. Încetul cu încetul, obiceiul acesta a fost abandonat. Noi mai citim în Talmud Yerușalmi, tractatul Pesahim, cât și în alte părți, că Roș Hodeș a devenit o sărbătoare prin excelență a femeilor, care aveau în această zi obiceiul de nu a munci, interdicție vizând în special munci casnice. Există multe explicații cu privire la această tradiție, dar noi nu ne vom ocupa de data asta de ele.

De Roș Hodeș se adaugă câteva fragmente la rugăciune, în special la Amida și la Birkat Hamazon. După ce citim din Tora se spune Halel (scurt) și de Șabat se scot două Tora și din cea de-a doua se citește Maftir din pericopa

Pinhas. Haftara este din Isaia 66. Dacă Roș Hodeș cade Duminică, adică a doua zi, atunci de Șabat se citește hafataraua "Mahar hodeș" (1Samuel, 20).

Șabat Hagadol - O zi de sărbătoare care nu se mai sărbătorește și o zi de Șabat obișnuită, care a devenit o zi festivă [anul 5779]

Săptămâna aceasta vom consemna două date care urmează un traseu mai puțin așteptat. Ambele sunt foarte apropiate și, uneori, chiar cad în aceeași zi. Soarta lor, în tradiția evreiască, este, însă, complet diferită. Este vorba despre ziua de 10 Nisan, cu patru zile înainte de Pesah și de sâmbăta care cade înainte de Pesah, numită Șabat Hagadol, și care poate fi aceeași dată cu 10 Nisan ori o altă zi, cum se întâmplă chiar în acest an, când 10 Nisan cade luni, deci la două zile după Șabat.

Asara (10) BeNisan

Lunea viitoare va fi această dată, în care s-a întâmplat un lucru semnificativ pentru istoria poporului evreu: în această zi, după 40 de ani de părăsire în pustiu, Bnei Israel, poporul lui Israel, condus de Iosua Bin-Nun a intrat în Ereț Israel: "Și poporul s-a suit din Iordan în ziua a zecea a lunii întâi și s-au oprit la Ghilgal, la capătul de est al Ierihonului" (Iosua 4:19).

Apele Iordanului s-au uscat după cum se uscaseră și apele Mării Roșii cu 40 de ani înainte. Amintirea acestei minuni se află pe stâncile care au rămas în Yarden, după cum ne spune chiar Yehoșua: "Veți face cunoscut fiilor voștri zicând: Israel a trecut pe uscat acest Yarden (Iordanul) pe care l-a secat Adonai ... pentru ca să cunoască toate popoarele pământului mâna Domnului, cât de puternică este ea" (Iosua 4:22-24) Faptul acesta ne este amintit și într-o braită (vezi semnificația care se găsește în categoria "termeni").

Întrebarea care se naște inevitabil: de ce să ne preocupe o amintire despre minunea care a avut loc și nu despre evenimentul intrării în țară? De ce nu a rămas și o amintire în cinstea zilei intrării în țara promisă? Nu era de cuviință ca această zi să fie sărbătorită atât pe vremea lor, cât și în zilele noastre? Acestei întrebări i se pot da două răspunsuri.

Primul răspuns este că intrarea în țară este începutul unui proces istoric, care are ca finalitate transpunerea completă în fapt a lucrării Domnului, incluzând deopotrivă monarhia, Sanhedrinul și Templul. În Talmud, tractatul Sanhedrin 20:b, scrie: "Tanya: Rabi Iose spune: Israel au fost porunciți să împlinească trei mițvot când au intrat și anume: să-și pună rege, să elimine amintirea lui Amalek și să-și construiască Templul". În continuare ni se spune că asta este ordinea în care trebuie făcută. De aici rezultă că nu se sărbătorește nimic dacă nu este ceva pe deplin

finalizat! Și ca dovadă, inaugurarea Templului au sărbătorit-o cu mare lux și splendoare, după cum ne este povestit în 1Regi, cap. 8.

Al doilea răspuns ne este dat de câțiva comentatori. Noi nu sărbătorim niciodată zile de bucurie pentru victoria asupra dușmanilor noștri, așa cum citim în Proverbe 24:17: "Nu te bucura când cade vrăjmașul tău" *בנפל אויבך אל תשמח*. Noi sărbătorim numai zile în care Hakadoș Baruch Hu ne-a salvat din mâinile răufăcătorilor. Din cauza asta, de Pesah, nu ne amintim că Domnul i-a judecat necruțător pe adversarii *עשה בהם שפיטים*, sau că a lovit Egiptul. Noi sărbătorim doar faptul că Dumnezeu ne-a scos din Egipt. La fel sunt semnificate și Purim și Hanuca. Așa că și intrarea în țară nu este o pretinsă, dar iluzorie dispariție a oricăror probleme, ci este începutul unei noi pagini de istorie, cu alte dificultăți și probleme.

Cu toate că acea zi nu este decretată în calitate de sărbătoare, există o posibilitate ca înțelepții noștri să ne fi lăsat o indicație cu privire la ziua aceasta și o asemenea indicație o reprezintă povestea semnificației zilei de Șabat dinainte de Pesah, numită și Șabat Hagadol.

Șabat Hagadol

Despre originea acestui nume stă scris în Șulhan Aruch, Tur Orah Haiim, siman 130: "Șabatul dinainte de Pesah este numit Șabat Hagadol, pricina fiind că în ziua aceasta s-a întâmplat o mare minune, când Pesahul (carnea pentru jertfă) în Egipt a fost pregătit din data de zece, după cum scrie "În a zecea zi a lunii acesteia să-și ia fiecare un miel, după casa părintească, un miel pentru o casă" (Exod 12:3). Sărbătoarea de Pesah atunci, când au ieșit din Egipt a fost Joi 15 Nisan, după cum scrie în "Seder Olam, cap. 95". Cu alte cuvinte data de zece a lunii Nisan era Șabat înainte de Pesah. Atunci fiecare și-a luat mielul să-l pregătească pentru Pesah și l-a legat de pat. I-au întrebat egiptenii pentru ce este mielul, iar ei le-au răspuns: ca să-l sacrificăm de Pesah după mițvat (porunca) Domnului. Egiptenii au rămas înfometați fiindcă evreii le-au sacrificat animalele care erau zei pentru ei (și mieii erau printre zei) și nu au putut să le ia mieii să-i mănânce. Așa că nu s-au atins de miei care au rămas la evrei pentru jertfa de Pesah. Aceasta este minunea care s-a petrecut, și anume jertfa necesară pentru Pesah dinaintea începerii exodului le-a rămas la dispoziție. Din cauza asta acest Șabat este numit drept Șabat Hagadol.

Înțelepții și comentatorii au mai adăugat multe alte semnificații acestui nume, dar nu ne vom ocupa de ele de data asta. Doar pe baza a ceea ce am scris mai sus, putem adăuga, totuși, că, exact după 40 de ani după ce Bnei Israel au fost porunciți să prepare jertfa de Pesah în această zi, ei au intrat în țară. Bineînțeles că există o legătură între cele două evenimente. În ziua aceasta începe *geula* גאולה, eliberarea, fiindcă putem spune că este pentru prima oară când evreii acționează în mod deliberat, voluntar pentru ea. În ziua aceasta se termină ieșirea din Egipt și în aceeași zi are loc intrarea în țara promisă. Așa comentează Talmudul în tractatul Avoda Zara 5:b scrierile din Deteronom 29:4-5: "Și Domnul nu v-a dat inimă să știți și ochi să vedeți și urechi să auziți, până în ziua aceasta. Și v-am dus patruzeci de ani prin pustiu ... ca să știți că eu sunt Adonai Eloheichem, al vostru". Marele înțelept Raba רבה (Raba Bar Nachmani, sec. 3-4 e.n., Talmudist din amoraim, șeful renumitei școli de yeșiva din Pompedita, Babilon) spune acolo, în Talmud, că numai târziu, în acest an, au înțeles Bnei Israel spusele lui Moise. Din asta rezultă, deci, că în acea zi, de 10 Nisan, au înțeles evreii ce au fost porunciți să facă de Șabat Hagadol cu 40 de ani înainte.

Cu alte cuvinte, tuturor evenimentelor pe care se bazează denumirea acestei zi ca Șabat Hagadol, le mai putem adăuga unul și anume intrarea în Ereț Israel și începerea vieții unui popor pe un teritoriu al lui, care în curând va deveni și un stat al lui.

Şabat Mevarchim - un Şabat festiv o dată pe lună [anul 5779]

Şabat Mevarchim (binecuvântăm) este Şabatul dinainte de Roş Hodeş în care se anunţă ziua în care va cădea **Roş Hodeş** în săptămâna următoare. Ea este celebrată în sinagogă printr-o rugăciune specială, care se numeşte la aşkenazim "**Birkat Hachodeş**" („binecuvântarea lunii”). În această rugăciune noi solicităm Dumnezeului ca luna care vine să fie bună pentru noi toţi. Ea are caracter solemn, astfel încât tradiţia cere ca oamenii să stea în picioare, obicei păstrat până astăzi încă din antichitate, când Bet Din a Sanhedrinului făcea Kiduş Hachodeş, cu oamenii stând în picioare. O singură lună nu se face Birkat Hachodeş şi asta este luna Tişrei din cauză că Roş Hodeş Tişrei este şi Roş Haşana, şi fiindcă toţi ştiu asta, nu este nevoie să se anunţe.

Există, însă, un midraş care vorbeşte despre încă un motiv pentru care este indicat să nu se anunţe explicit iminenţa sosirii sărbătorii: acela ca Satan să nu afle la rândul lui acest lucru şi să strice sărbătoarea de Roş Haşana. Sunt şi comunităţi care nu acceptă dezvăluirea nici de Roş Hodeş Av, fiindcă este o lună de por'anut, adică catastrofe פורענות. Aşa cum vom detalia în continuare, în multe locuri se anunţă şi ora la care se reînnoieşte luna, care se numeşte Molad. Asta este important ca să ştim de când şi până când se spune Kiduş HaLevana (binecuvântarea lunii).

Rugăciunea începe cu "**lehi raţon**" care este rugăciunea lui Rav (sec. 2-3 e.n.), care este unul din cei mai mari amoraïm, printre ultimii tanaïm şi primii amoraïm din Babilon. A învăţat la Rabi lehuda Hanasi şi a înfiinţat marea yeşiva din Sura. La începutul acestei rugăciuni au adăugat următoarea frază **שתחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה** "să reînnoieşti această lună spre bine şi binecuvântare". Sursa acestei rugăciuni poate fi găsită în Talmud, tractatul Brachot 16:b. În rugăciunea asta noi cerem lui Kadoş Baruch Hu ca luna viitoare să ne dea "credinţă, sănătate, bunăstare şi prosperitate" **יראת שמים, בריאות, פרנסה**. De asemenea, îi cerem mântuire **גאולה** şi, în consecinţă într-o serie de comunităţi se anunţă "naşterea" lunii, adică ora exactă când va fi luna nouă. După aceea se anunţă ziua sau zilele în care va fi Roş Hodeş (unele sunt de o zi şi altele de două zile, depinde de numărul de zile ale lunii precedente), ţinând în mână Torau (care a fost scoasă la citire). De obicei se stă în picioare, în amintirea acelu antic Kiduş Hahodeş în faţa Bet Din a Sanhedrinului., despre care deja am amintit. Nu se spune Av Harahamim în comunităţile în care se spune de obicei în fiecare Şabat, în afară de trei luni pe an în care se spune (Iyyar, Sivan şi Av).

Este bine să încheiem amintindune că Kiduş Hahodeş este prima miţva din cele 613 pe care poporul evreu l-a primit încă în Egipt: "Această lună va fi pentru voi începutul lunilor, ea va fi pentru voi întâna lună a anilor" (Exod 12:2). Aceasta este porunca dată evreilor să sfinţească Roş Hodeş conform Molad Hayareah, adică a noii luni.

Şavuot שבועות [anul 5779]

Şavuot este a doua sărbătoare din cele trei Regalim (Pesah, Şavuot, Sucot). Sărbătoarea se ține a doua zi după terminarea numărării de Omer de 7 săptămâni, deci în ziua de 6 Sivan. În Eretz Israel ea se ține o singură zi, în timp ce în diasporă durează două zile. În perioada când Templul mai exista, se obișnuia de Şavuot aducerea unei ofrande speciale, care se numea קרבן שתי הלחם *korban ştei halehem*, adică ofranda de două pâini, și celebra perioada începerii culesului primei recolte ביכורים *bikurim*. Ofranda asta era considerată specială pentru că era din pâine coaptă hameţ. De obicei, ofrandele nu trebuie să fie din pâine hameţ. Acest aspect semnifică un moment de vârf al prevederilor contradictorii între Pesah și Şavuot. De Pesah hameţul era interzis, pe când acum nu numai că nu este prohibit, ci ofranda chiar este hameţ. În afară de asta, de Pesah ofranda era din orz, pe când de Şavuot este din grâu.

Hazal au identificat sărbătoarea asta cu ziua în care s-a dat Tora pe muntele Sinai, adică ziua de Matan Tora. În perioada celui de al doilea Templu grupul numit Saduchei (Ṭedukim) au intrat în dezacord cu marii înțelepți în privința fixării datei acestei sărbători. Ei înțelegeau "ziua de după Şabat" din Tora ca fiind chiar Şabatul de Pesah, în timp ce Hazal au înțeles așa cum se interpretează și în prezent, adică ziua de după sărbătoare (prima zi de Pesah). Dacă numărăm cum s-a stabilit și numărăm astăzi data este fixă: 6 Sivan. Dacă numărăm după saduchei (cum numără și creștinii astăzi) data nu este fixă, depine în ce zi a săptămâni a căzut Pesah (am explicat detaliat în articolul despre Omer).

Numele sărbătorii

Diferitele nume care s-au dat acestei sărbători reflectă semnificațiile ei.

- **Şavuot שבועות.** În amintirea celor șapte săptămâni de numărătoare a Omerului care leagă sărbătoarea de Pesah de această sărbătoare. Cuvântul acesta mai poate avea o semnificație, citind-o Şvuot, de la cuvântul *Şvua* care înseamnă jurământ, fiind o aluzie a jurământului făcut de Kadoş Baruch Hu poporului Israel în timpul Matan Tora, darei de Tora, că nu va schimbe pe vecie poporul acesta al Lui cu vreun alt popor. Și evreii, la rândul lor, au jurat că vor păstra întotdeauna credința în El și Toraua.
- **Matan Tora** sau **Zman Matan Toratenu זמן מתן תורתנו**. În ziua asta în anul 2448 de la crearea lumii a apărut HaKadoş Baruch Hu pe muntele Sinai și a dat Tora în timp ce poporul era în jurul muntelui. Acesta e un eveniment unic, în care a dat cele Zece Porunci înscrise pe *Luhot Habrit* לוחות הברית, (tablele legii) care au fost puse în Tabernacul și mai târziu în Templu.
- **Hag Habikurim חג הביכורים.** Pe numele primei recolte care se numește "bikurim" și care era o ofrandă "Minhat Habikurim" מנחת הביכורים pe care o aduceau de ziua asta și se numea "Ştei halehem" שתי הלחם (două pâini), fiind primul grâu care s-a adunat în anul acela. Bikurimurile astea puteau fi aduse din Şavuot până la Sucot. Acest nume al sărbătorii apare în pericopa Pinhas:

„Și în ziua celor dintâi roade, când aduceți o ofrandă nouă de mâncare lui Adonai, de Șavuot, să aveți o adunare sfântă, nici o muncă să nu faceți” (Numeri 28:26).

- **Hag Hakațir חג הקציר** (seceriș). Asta este perioada în care începe secerișul grâului după cum ne este scris în Exodul 23:16:

„Și sărbătoarea Secerișului, cele dintâi roade ale recoltelor tale, pe care le semeni pe câmp”

- **Ațeret עצרת**. Cuvântul acesta înseamnă și sfârșit și încheiere (de la rădăcina *ațar* עצר care înseamnă a se opri) și într-un fel se poate spune că este sfârșitul sărbătorii de Pesah. Țasta era numele sărbătorii folosit de Hazal după cum apare în Mișna, tractatul Roș Hașana 1:2,

Ritualuri, obiceiuri și tradiții ale sărbătorii

- Împodobirea casei cu verdeață. Împodobirea sinagogii și casei cu verdeață, în amintirea *bikurim* și grânelor care erau aduse drept ofrandă în Templu este un obicei foarte vechi Din cauză că exista un loc unde se punea chiar un pom în sinagogă, Hagaon MiVilna (Lituania, sec. 18) și alții au încercat să desființeze obiceiul, pe motiv că s-ar putea confunda cu pomul de Crăciun. Totuși, obiceiul continuă să existe, cu podoabe de ramuri și frunze.
- Învățatul din Tora toată noaptea. Se obișnuiește să se învețe toată noaptea și asta se numește *”Tikun LeI Șavuot”* ליל שבועות תיקון . După tradiție, în noaptea dinaintea primirii Tora, Bnei Israel au dormit până târziu și nu s-au trezit, iar Moise a trebuit să vină și să-i trezească. Ca să nu se mai întâmple așa ceva, au hotărât să facă *Tikun* (învățatură) și să rămână trezi toată noaptea învățând Tora. În orice caz acest obicei și acest nume vine din cartea de „Zohar”.
- Citirea Megilat Rut. Este obicei ca în afară de citirea din Tora să se citească și Megilat Rut, despre Rut care este *Gioret* גיורת, adică convertită la iudaism și este bunica lui David Hamelech. Importanța lecturii rezultă din faptul că povestea relatată în carte, plină de patetism, care dezvăluie curajul și spiritul de sacrificiu ale lui Rut, se petrece în perioada asta a anului. În diaspora, unde sărbătoarea durează două zile, Așkenazim obișnuiesc s-o citească în prima zi.
- Obiceiul de a mânca brânzeturi și miere. Este un obicei care datează de la sfârșitul Evului Mediu. În Halacha a fost o problemă cu acesta din cauza obiceiului că אין שמחה אלא בבשר *ein simha ela babasar* adică „numai în carne este bucurie”. De aceea, mulți obișnuiesc să mănânce cel puțin o masă cu carne.

Ritualuri în rugăciune

- În prima zi se citește din Tora în pericopa Yitro (Exod), Maftir în Pinhas și haftara în Ezechiel. A doua zi din pericopa Ree (Deuronom), Maftir la fel și haftara în Habakuk.
- Akdamut אקדמות. Așkenazim citesc la Șaharit înainte de citirea din Tora piutul Akdamut care este în aramaică și vorbește despre binecuvântările Toraei și ale studiului ei.
- A doua zi se spune Yizkor

Vom încheia subliniind rolul acestei sărbători în consolidarea unității de conștiință și identitate a poporului evreu, fiind vorba despre o zi în care poporului evreu i s-a întâmplat cel mai ilustru fapt care i se putea întâmpla: în ziua aceasta, poporului nostru i s-a dat Tora pe muntele Sinai și în același timp a fost ales dintre toate popoarele lumii de Kadoș Baruch Hu în calitate de „poporul Lui”, primind misiunea de a fi

שְׂמֵחַ מַמְלֶכֶת כּוּהָנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ *mamlechet cohanim vegoi kadoș* „regalitate de cohanim și popor sfânt”.

Sefirat (numărătoarea) HaOmer și data sărbătorii de Șavuot ספירת העומר (partea a doua) [anul 5779]

Cum se numără după Halacha

Sunt multe controverse despre felul cum trebuie făcută numerotarea. În Talmud, tractatul Menahot 66:a, ne spune marele Amora (înțelepții din perioada 200-500 e.n. care ne-au spus și învățat Tora Orală prin Talmud și Midrașim) Abayei (în jurul anului 300 e.n., șeful Yeșiva Pompedita, Babylon) că "este mițva să numărăm zile și este deasemenea mițva să numărăm săptămâni". El se bazează pe versetul din Tora, Exodul 23:15-16, care cere „să numărați șapte Șabatot, (adică săptămâni)”, după cum am văzut că aici Șabat înseamnă *săptămână* și „să numărați cincizeci de zile” תספרו חמשים יום. Cu alte cuvinte, în același verset suntem porunțiți să numărăm și săptămânile și zilele.

Au fost alți Amoraim și, mai târziu, alți înțelepți, care au propus să se numere ori numai zile ori numai săptămâni. Din cauză că mițva este scrisă în Tora la plural, *să numărați* וספרתם trebuie să numere fiecare dintre noi. Se stă în picioare când se numără, după versetul „de când se va începe rodul la seceriș” מהחל חרמש בקמה (Deutoronom 16:9), adică stând în picioare, deoarece cuvântul „kama” înseamnă nu numai punere, ci și stat (în picioare). Din cauză că de Erev (ajun) Șavuot se întârzie numerotarea ca să se îndeplinească mițva de „șapte Șabatot întregi” שבע שבתות תמימות, când *tmimot* înseamnă *întregi*, mulți numără înainte de rugăciunea Aleinu Leșabeah din Arvit (după cum scrie în Mișna Berura) dar sunt și dintre cei care o fac după, ba chiar la sfârșit (după cum scrie în Șulhan Aruch). Erev Șabat și Yom Tov se numără după Kiduș "ca să prelungim sfințenia zilei" קדושת היום. De Moțaei Șabat (ieșirea din Șabat) sau Iom Tov numărăm după Havdala" tot ca să întârziem consumarea zilei. Când ultimul Yom Tov este de Șabat numărăm înainte de Havdala.

Înainte de a număra se spune Birchat Hamițva, binecuvântarea:

ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על ספירת העומר

Baruch Ata Adonai Eloheni Melech haolam așer kidšanu bemițvotav vețivanu al sefirat haOmer

Cu toate că este o mițva care se îndeplinește periodic, nu se spune Șehecheyanu în prima seară (ca la prima lumânare de Hanuca, de exemplu) din multe motive, cel mai important, poate, fiind acela că mițva asta nu este una de bucurie, ci o lamentare de doliu, pe în amintirea Templului care nu mai este:

וספירת העומר אין בו זכר לשום הנאה אלא לעגמת נפשנו לחורבן בית מאויינו

„În sefirat haOmer nu este nici o urmă de plăcere, ci doar tristețe și durere provocate de distrugerea Templului dorințelor noastre”

Fiecare tradiție de rugăciune are textul său, pe când marea controversă este într-un singur cuvânt. După varianta Așkenaz se spune:

היום שלושה ושלושים יום שהם ארבעה שבועות וחמישה ימים בעומר

Haiom șloșa ușloșim yom șehem arbaa șavuot vahamișa yamim **ba**Omer

Astăzi (se împlinesc) 33 de zile, adică 4 săptămâni și 5 zile în Omer

Iar după varianta Sefarad (care este practică și în România) se spune:

היום שלושה ושלשים יום שהם ארבעה שבועות וחמישה ימים לעומר

Hayom şloşa uşloşim yom şehem arbaa şavuot vahamişa yamim **la**Omer

Astăzi (se împlinesc) 33 de zile, adică 4 săptămâni și 5 zile din Omer

Adică unul spune **ba**Omer și altul **la**Omer, două prepoziții care de obicei au același sens: la, în. Majoritatea celorlalți (Mizrahi, Yemen etc.) spun **la**Omer cu alte mici diferențe.

Obiceiuri de doliu în zilele de Omer

Când Templul mai exista, Sefirat HaOmer era mai mult un eveniment agricol. După distrugerea celui de al doilea Templu, perioada asta a căpătat o formă de doliu, în amintirea Templului și în amintirea celor 24,000 de elevi ai lui Rabi Akiva care au murit în perioada asta și exista pericolul ca Torau pe care ei o păstrau să se piardă, dacă Rabi Akiva nu îi învăța pe alți cinci elevi ai lui toată Toraua. Despre toate astea vom vorbi de Lag BaOmer. [Cele mai importante obiceiuri de doliu sunt:](#)

- În zilele astea nu se fac cununii, nu se taie părul și nu se bărbierește..
- Sunt dintre cei care nu ascultă muzică în zilele de Sefira.
- Erau dintre cei care nu lucrau în nopțile perioadei când se face numărarea.
- Așkenazim, care spun rugăciunea de Av Harahamim numai după citirea din Tora, dar nu o spun de Birchat Hahodeş, în perioada comemorării o spun și în zilele până atunci prohibite.

În afară de comemorarea morții elevilor lui Rabi Akiva, Așkenazim au adăugat încă câteva obiceiuri legate de comemorarea pogromurilor comise de Cruciați între Roş Hodeş Iyyar și Şavuot.

Sunt obiceiuri diferite care privesc încetarea doliului. Sunt unii care o fac în ajun, de Lag BaOmer, sunt alții care o fac la ieșirea din ziua asta, sunt alte categorii care continuă și după aceea, până la o anumită dată, cum ar fi Roş Hodeş Sivan sau cu trei zile înainte de Şavuot sau Erev Şavuot. Există și dintre cei care se tund tocmai de Roş Hodeş Iyyar.

Mai existau și alte obiceiuri fără legătură cu doliul, ca de exemplu: citirea din Tractatul Avot în Mişna la Așkenazim sau citirea în Megilat Şir Haşirim (Cântarea cântărilor) la Sefaradim.

Vom mai scrie un capitol despre obligația (miţva) femeilor de a număra Omerul.

Sefirat (numărătoarea) HaOmer și data sărbătorii de Şavuot ספירת העמר (partea întâi)

[anul 5779]

Sefirat HaOmer este o mițva dată în Tora pentru evrei. Trebuie numărată fiecare zi, începând cu a doua zi de Pesah, timp de 49 de zile, iar ziua a 50-a este sărbătoarea de Șavuot, care înseamnă *săptămâni*, adică cele 7 săptămâni pe care le numărăm. Perioada în care noi numărăm se numește perioada de Omer עומר, care înseamnă *o măsură de cantitate (de orz care se aducea la Templu)*.

Primul verset: "Să-ți numeri șapte săptămâni, de când se va începe punerea secerii în grâu, să începi să numeri șapte săptămâni" (Deutoronom 16:9).

Al doilea verset:

"Și de a doua zi după sărbătoare (*scris: Șabat*), de la ziua când ați adus Omerul (snopul după măsură) legănat, să vă numărați șapte săptămâni (*scris: Șabatot*), întregi să fie. Să numărați cincizeci de zile până la a doua zi după a șaptea săptămână (*scris: Șabat*) și să aduceți o nouă ofrandă Domnului". (Levitic 23:15-16).

Ce înseamnă "ziua de după Șabat" și data sărbătorii de Șavuot

Numărătoarea începe din momentul în care se făcea în Templu jertfa de *Omer Hatnufa* (snopul legănat), care era a doua zi de Pesah sau "ziua de după Șabat," după cum este scris în Tora, adică în 16 Nisan. Din momentul în care se făcea jertfa asta în Templu se putea mânca din recolta nouă a anului. Ultima zi de numărare este 5 Sivan seara, adică *Erev* (ajun) al sărbătorii de Șavuot. Problema care apare acum este aceea că această dată nu mai este consemnată în scris în Tora, unde apare numai luna Sivan, astfel că este nevoie să numărăm zilele și săptămânile ca să putem ști ziua.

În primul rând trebuie să înțelegem ce înseamnă "a doua zi de Șabat" din versetul al doilea, reprodus mai sus, למחרת השבת. În timpul celui de al doilea Templu, grupul numit Saduchei (*Ṭedukim*) și cei numiți *Baitusim* (foarte apropiați de Saduchei, provenind și ei din familia de Cohanim), care negau existența Tora Orală și recunoșteau numai Tora scrisă, au înțeles că a doua zi după ziua de Șabat (a șaptea zi a săptămâni) este după Paște (câteodată este sărbătoarea înseși, dar de multe ori nu) și în nici un caz nu a doua zi după ziua de sărbătoare cum au înțeles Fariseii (*Prușim*) care au mers după Tora Orală, care spune că Șabat în acest verset înseamnă *Yom Tov*, zi de sărbătoare, adică prima zi de Pesah. Asta înseamnă că aici Șabat nu înseamnă a șaptea zi a săptămânii, ci înseamnă o zi de Șabat, de odihnă și nu de muncă, ca și în expresia despre Yom Kipur - *Șabat Șabaton* שבת שבתון (Levitic 23:32), care poate să cadă și în alte zile decât în a șaptea zi a săptămânii.

Controversa aceasta o întâlnim și în Talmud, tractatul Menahot 65:b. În discuție este respinsă ideea Saducheilor și acceptată cea a Fariseilor. Și așa reiese că sărbătoarea de Șavuot cade într-o dată fixă, 6 Sivan, doar ziua săptămânii se schimbă. În schimb, după ideea Saducheilor și Baitusimilor, Șavuot nu are o dată fixă, fiindcă numărătoarea începe la date diferite, după cum cade Șabatul de Paște, dar fiindcă începeau numărătoarea din prima duminică după Paște, o terminau întotdeauna duminică, dar la date diferite. Și așa procedează și creștinii cu sărbătoarea de Rusalii. Și astăzi mai există grupuri de evrei care numără așa, cum este, spre exemplu secta de Karaim, ai cărei adepți cred numai în Tanachul scris (adică Tora, Profeti și Scrieri). Ca să înțelegem mai bine problema asta, trebuie să știm că Hag HaȘavuot nu are o dată scrisă în Tora, cu excepția specificării lunii, care

este, în acest caz, luna a treia, adică Sivan. Data a fost stabilită prin numărarea celor 50 de zile.

În Talmud apare încă o controversă: dacă *Matan Tora* a căzut de 5, 6, sau de 7 Sivan. Problema s-a născut din situația că, pe vremea aceea, spre deosebire de azi, numărul zilele lunilor nu era fix, numărul lor putând fi de 29 sau 30 de zile. În afară de asta Roș Hodeș se stabilea prin observarea lunii și nu era fixat. Astăzi numărul zilelor este riguros fixat, Nisan are întotdeauna 30 de zile și Iyyar are întotdeauna 29 de zile, așa că Șavuot cade întotdeauna de 6 Sivan.

Ce înseamnă "șapte Sabatot"

În versetul 16 este scris "a doua zi după al șaptelea Șabat", iar în versetul 15 scrie "șapte Șabatot". Și aici cuvântul Șabat este înțeles altfel decât la grupele amintite mai sus. De exemplu, marele înțelept Ramban (Nahmanides, Spania-Israel, sec.13) scrie în interpretarea lui la cartea VaYikra/Levitic: "Nu se poate ca în aceste două versete să interpretăm Șabat ca *lom Tov*, sărbătoare, cum am făcut mai înainte (în capitoul anterior), ci trebuie înțeles 'săptămână' după cum a tradus Onkelos (cel mai important traducător a Toraei în aramaică din secolul 1 e.n.)". Cu alte cuvinte, în versetul 15, cuvântul Șabat apare de două ori: o dată înseamnă sărbătoare și a doua oară săptămână.

Semnificații ale numărătorii de Omer

Ca de obicei avem multe variante ale unor posibile semnificații. Vă dau numai câteva dintre ele:

- **Semnificații spirituale.** Numărătoarea semnifică o anumită evaluare a pregătirii spirituale pentru *Matan Tora*, Primirea Toraei la muntele Sinai, exprimând credința populară potrivit căreia evreii, când așteptau să primească Tora, erau încă impuri din punct de vedere spiritual, dar au reușit, în zilele astea, puțin câte puțin, să urce câte o treaptă, *madrega* מדרגה, zi de zi, ca să se apropie de ziua asta mare ceva mai purificați.
- **Semnificații agricole.** La începutul primăverii, adică de sărbătoarea de Pesah, începe secerișul orzului (Exod 9:31) din care se aduce *Minhat HaOmer*, adică ofranda de snop. De Șavuot începe secerișul grâului (Exod 34:22), care se coace mai încet și din primele lui roade (*bikurim* בכורים) se aducea o *Minha*, ofrandă nouă, *Minhat ștei halehem*, ofranda de două pâini, care se făcea *hameț* חמץ, adică din aluat dospit. Perioada dintre Pesah și Șavuot este percepută ca o trecere de la mâncarea simplă și mai grosolană, potrivită săracilor, la o mâncare mai rafinată, specifică claselor mijlocii și superioare. Perioada de Omer semnifică, deci, în esență, aspirația omenească de a mânca pâine de calitate superioară din recolta nouă a anului.
- **Mai sunt și alte multe semnificații agricole.** De exemplu, **iată una care este de ordin psihologic în context agricol:** Din cauza activităților agricole intense, exista pericolul ca oamenii să uite că vine sărbătoarea de Șavuot. Numărarea zilnică, făcută de fiecare separat, ne ferește de amnezie și ne amintește cu exactitate când va fi sărbătoarea de Șavuot.
- De aceeași factură mai era și frica țăranului ca recolta să fie nereușită, și de asta este legată și ziua de Lag (33) BaOmer. De ea ne vom ocupa în curând, atunci când ne vom apropia de data asta.

Şiv'a asar (17) BeTamuz [anul 5779]

17 Tamuz este data unuia din cele patru posturi care au fost stabilite în memoria distrugerii celor două Temple (am vorbit despre ele în articolul despre 10 BeTevet). În ziua aceasta a fost distrus parțial zidul Ierusalimului soldată cu o breșă care a favorizat asediul orașului, cu câteva săptămâni înaintea distrugerii celui de al doilea templu (asediul pe primul Templu a început din luna Nisan). Despre data spargerii zidului în perioada primului templu ne spune Tanachul (Ieremia 39:2 și 52:7) și Talmud Bavli că s-a întâmplat de 9 Tamuz, dar în Talmud Yerușalmi (Taanit 4:5) este scris că și la primul templu zidul a căzut de 17 Tamuz, dar din cauza situației grele au greșit numerotarea.

Postul de 17 Tamuz se numește și "Postul lunii a patra" צום הרביעי, *ţom harevi'i*, luna Tamuz fiind a patra lună după sistemul biblic evreiesc. Postul începe din zorii zilei și se termină cu ieșirea stelelor. În ziua aceasta încep „cele trei săptămâni” המצרים ימי בין המצרים *iemei bein hametarim*, care durează până la Tiş'a BeAv și în care se țin obiceiuri de doliu care se aspresc din zi în zi, cu cât ne apropiem de Tiş'a BeAv. Doliul crește în severitate de la Roş Hodeş Av, apoi și mai mult de la începutul săptămânii în care cade Tiş'a BeAv și apoi de Erev Tiş'a BeAv după miezul nopții și, în sfârșit, de Tiş'a BeAv, care este cel mai sever.

Hazal ne spun în Mişna, tratatul Taanit 4:6, că cinci dezastre au lovit poporul în această zi:

1. Spargerea tablelor הלוחות נשתברו *niştabru haluhot*. Pe 16 Tamuz a venit poporul la Aaron cerându-i să schimbe conducătorul, adică pe Moşe, care, după socoteala lor, trebuia deja să coboare de pe munte. Aaron a amânat decizia pe a doua zi, pe 17 Tamuz, când răzvrătiții au construit vițelul de aur și, în aceeași zi, a coborât Moise de pe muntele Sinai și a spart tablele.
2. Anularea jertfei perpetue. ביטול קרבן התמיד *bitul korban hatamid*. În Templu erau sacrificați zilnic câte un miel dimineața și unul seara. Cohanimii au continuat să aducă jertfele și în timpul asediului Ierusalaimului, dar acest lucru până la o anumită dată care, probabil, era 17 Tamuz, când au decis să anuleze aducerea jertfelor, după cum relatează marele istoric evreu al epocii, Josephus Flavius.
3. Breșa creată în zidurile Ierusalaimului, ca urmare a asediului ordonat de Titus. În anul 70 e.n., Titus, comandantul suprem al forțelor romane, a ordonat spargerea zidurilor Ierusalaimului. Asemiul romanilor asupra Ierusalaimului a început în același an, în luna Nisan, și a durat trei luni până în luna Tamuz. După încă trei săptămâni, Ierusalimul a fost cucerit și distrus în totalitate. Despre spargerea zidurilor primului Templu se relatează în Talmud, tratatul Ta'anit 28:b și în Tanach la Ieremia 39:2 că data a fost 9 Tamuz. În acest caz asediul asupra orașului a durat cu mult mai mult, un an și jumătate începând de la 10 Tevet anul anterior (588 î.e.n., iar distrugerea Templului de 9 Av 587 î.e.n.). Din cauză că distrugerea celui de al doilea Templu este văzut ca un eveniment de mai mare gravitate, s-a stabilit o singură dată pentru comemorarea ambelor evenimente, 17 Tamuz. Și după Talmud Ieruşalmi (Ta'anit 4:5) ambele date au fost 17 Tamuz.
4. Arderea Torei de Apostomus. Arderea cărților evreilor (Tora, Talmud etc.) n-a început doar în Evul Mediu prin ordine papale sau alte forțe răuvoitoare și nu doar în perioada naziștilor în Germania, ci cu mult

înainte. Avem câteva povești despre arderea unor cărți de Tora din perioada celui de al doilea Templu și fiecare poate fi identificat ca Apostomus. Una este în cartea Haşmonaim1 cap.1:56 despre Antiochus Epifanes care a găsit un sul de Tora, pe care l-au rupt și l-au ars. Se crede că numele Antiochus s-a încurcat în ebraică și a devenit Apostomus. Altă poveste ne spune Josephus Flavius despre un soldat roman care a găsit un sul de Tora pe l-a rupt și l-a ars. Și în Talmud Ieruşalmi, amintit mai sus, ne este descris acest eveniment.

5. „A pus o statuie în Templu”. Și aici este o problemă de identificare a perioadei. Sunt dintre cei care spun că s-a întâmplat pe vremea aceluși Apostomus cu aluzie la introducerea statuii lui Zeus în Templu de către Antiochus. Există și posibilitatea să fie vorba de introducerea statuii lui Jupiter în Templu de către oamenii lui Hadrian. Dar după Talmud Ieruşalmi (Taanit 4:5) este vorba de sute de ani mai devreme și anume statuia pe care a pus-o regele Manase din Iuda în Templu (2Cronici , 33:7).

Tradiții, ritualuri legate de acest post

Este un post care ține de dimineața până seara. Se acceptă foarte multe facilități, cum ar fi cele acordate bolnavilor și femeilor însărcinate. Sunt permise, de asemenea, spălatul și purtarea sandalelor. Sunt și câteva adăugări la rugăciuni.

Dacă postul cade de Şabat, cum este anul acesta, se amână pe duminică, ca, de altfel, toate posturile în afară de Iom Kipur.

„Cele trei săptămâni de strâmtorare” ימי בין המצרים *iemei bein hameţarim*

Cele 21 de zile între 17 Tamuz și 9 Av se numesc „zilele între strâmtorări” pe baza versetului din Plângeri 1:3: „Toți urmăritorii lui l-au ajuns între strâmtorări”.

Începând cu această zi severitatea doliului ținut în cele trei săptămâni, între 17 Tamuz și Tiş'a BeAv, crește. Astfel, spre exemplu, începând din 17 Tamuz (Aşkenazim) nu se mai mănâncă carne sau pui, nu se bea vin (în afară de Şabat), nu se fac sărbătoriri, nu se țin nunți și nu se permite tunsul. Nu se pun haine noi și nu se mănâncă fructe proaspete. Nu se spune binecuvântarea „şehecheyanu” שהחיינו decât dacă este o bucurie ca Brit Mila sau Pidyon Haben și bineînțeles de Şabat.

Şmini aţeret - שמיני עצרת Asemănări și deosebiri cu celelalte sărbători [anul 5779]

Șmini ațeret este o sărbătoare din Tora care cade de 22 Tișrei, care este a doua zi după a șaptea și ultima zi de Sucot. Ea vine imediat după Sucot, dar nu-i aparține, ci este o sărbătoare aparte, fiind un lom Tov.

În Ereț Israel se ține în aceeași zi și Simhat Tora și din cauza asta acolo ăsta e numele popular al acestei zile și nu Șmini Ațeret, dar fiecare dintre ele este o sărbătoare diferită. Șmini Ațeret, după cum am spus este o sărbătoare din Tora, iar Simhat Tora nu este nici în Tora nici în Mișna sau Talmud ci de mult mai târziu, de pe vremea Gheonim (aprox. 600-1000 e.n.). În diaspora, unde există și o a doua zi de sărbători majore "yom tov șeni șel Galuyot", ele se sărbătoresc separat. Ziua care este după Sucot este Șmini Ațeret și cea de a doua zi este Simhat Tora.

Sursa din Tora a sărbătorii de Șmini Ațeret poate fi găsită în cartea Numeri 29, imediat după regulile de Sucot:

"În ziua a opta veți avea o adunare, nu veți face nici un fel de muncă. Veți aduce ca ardere de tot o jertfă prin foc, de un miros plăcut Domnului: un vițel, un berbec și șapte miei de un an fără imperfecțiuni. Împreună cu darul lor de mâncare și jertfele lor de băutură să aduceți și un țap de jertfă de ispășire, în afară de arderea darurilor lor" (versete 35-38).

Care este principala semnificație a acestei sărbători?

Cuvântul ațeret עצרת înseamnă în ebraică adunare, în special pentru rugăciune și sacrificii. În zi de ațeret munca era interzisă. Și a șaptea zi de Pesah se numește în Tora ațeret (Deutoronomul 16:8) și sărbătoarea de Șavuot este numită de Hazal ațeret. Spre deosebire de alte sărbători în care se subliniază minunile care s-au întâmplat poporului evreu, de Șmini Ațeret nu amintim nici un eveniment, ci ne bucurăm că Îl avem pe Kadoș Baruch Hu, după cum este scris în midrașul Yalkut Șim'oni.

Un lucru important care trebuie menționat este că, pe lângă semnificația religioasă a sărbătorii, putem vorbi și despre o semnificație agricolă, Sucot numindu-se și „Sărbătoarea adunării” (desigur, evocând culesul recoltelor și fructelor) חג האסיף (Exod 23:16). Asta este perioada în care încep ploile în Ereț Israel și din cauza asta noi spunem de Șmini Ațeret rugăciunea de ploaie תפילת הגשם, în care este menționat sezonul de ploi și adresată rugămintea pentru un an îmbelșugat în ploi. În afară de asta, începem să amintim ploile și în rugăciunea de Amida în care începem să spunem "Mașiv haruah umorid hageșem" („Tu faci să sufle vântul și să cadă ploaia”). În perioada celui de al doilea Templu erau și alte evenimente legate de apă: Nisuch Hamayim („Stropirea altarului”), Simhat Bet Hașoeva și se spuneau Hoșaanot.

O altă semnificație interesantă poate fi desprinsă din Talmud, tractatul Suca 55:2, în care ni se spune că Șmini Ațeret înfăptuiește o legătură specială între poporul Israel și Hakadoș Baruch Hu, în timp în ce zilele de Sucot au mai mult semnificații universale. După Hazal, asta ne explică faptul că de Sucot se jertfeau în Templu 70 de viței (reprezentând cele 70 de națiuni), iar de Șmini Ațeret noi jertfim doar un singur vițel echivalent numai cu poporul evreu.

Regulile sărbătorii

Din Tora aflăm despre interdicția de a munci pe parcursul sărbătorii, cu excepția activității de preparare a bucatelor (gătit), ca și în alte zile de lom Tov.

Iată în continuare, prezentate pe scurt, cele 6 reguli pe care ni le enumeră Talmudul și care au semnul de abreviație PZR KŞV (prima literă a fiecăruia):

- Payis פּוּיִס, adică „sorti”. În ziua aceasta se trăgea la sorti ordinea jertfelor de Yom Tov între cele 24 de rânduri de Cohanim. De Sucot nu se trăgea la sorti.
- Zman זְמַן, adică Bircat Hazman, „binecuvântarea timpului”, pe care noi o cunoaștem ca „ Bircat Şehecheyanu”, , care se spune de sărbători ca prima zi de Sucot, dar nu în restul zilelor. Cu toate acestea ea se spune și de Şmini Aţeret.
- Regel רֶגֶל, adică cele trei sărbători în care evreii se „urcau” la Templu (Pesah, Şavuot, Sucot). Sunt multe explicații privind semnificația cuvântului acesta aici.
- Korban קֶרְבַּן, adică jertfă, ofrandă, acestea fiind diferite de Şmini Aţeret față de cele jertfite de Sucot, numărul lor fiind diferit.
- Şir שִׁיר, adică cântec. În Templu Leviimii cântau în fiecare zi de Sucot Psalmi, în care este vorba despre donații și daruri pentru săraci. Spre deosebire de aceste zile, de Şmini Aţeret în care ei cântau „Lamenaţeah al haşminit” (Psalm 12). Dacă sărbătoarea cădea de Şabat nu se spunea, ci, ca de obicei, „Mizmor şir leyom haşabat” (Psalm 92).
- Bracha בְּרָכָה, adică „binecuvântare”. Și aici apare o controversă între comentatori despre ce fel de bracha este vorba. Raşi și elevii lui spun că este Bircat Hamelech, binecuvântarea regelui care apare în Tosefta. Rabenu Tam (nepot a lui Raşi, secolul 12 e.n.) spune că este vorba despre Bircat Hamazon, binecuvântarea de după masă, în care este amintit Şmini Aţeret.

Tiș'a (9) BeAv [anul 5779]

Această zi este o zi de *taanit* (post și alte ritualuri de doliu) și totodată *derabanan* תענית דרבנן, adică nu este poruncită în Tora scrisă, ci, mult mai târziu, în profeți. Ziua aceasta este apogeul celor trei săptămâni numite „zilele între strâmtorări” în care se țin obiceiuri de doliu. Ea este unul dintre cele mai severe dintre cele patru posturi care comemorează distrugerea celor două Temple. În afară de asta comemorăm în această zi și alte dezastre, în special pe cele întâmplare în jurul acestei date. Evenimentele întâmplare pe această dată au cauzat întotdeauna expulzarea poporului evreu din țara sa și mai ales distrugerea celui de al doilea Templu, care a dus la un exil de două mii de ani.

Spre deosebire de celelalte posturi *derabanan* care se țin de dimineața până seara, acest post este din seară până în seara următoare (cam 24 de ore și jumătate). În acest post se mențin cele 5 „chinuri” *inyim* עינויים, adică interdicții severe, care sunt impuse de Iom Kipur: mâncat și băut, spălat, uns (inclusiv cu săpun etc.), încălțat

pantofi și raport sexual. De Tiș'a (9) BeAv li se alătură acestor 5 interdicții și câteva ritualuri de doliu, cum ar fi de stat pe jos și nu pe scaun și interdicția de a învăța. După începutul postului se citește cartea „Eicha” („Plângerile lui Ieremia”) care este o jeluire în amintirea distrugerii Templului. Cartea se citește și în sinagogă dar și în public la „Kotel Hamaaravi” („Zidul Plângerii”) și în alte părți din țară. În afară de asta se citesc toată ziua cântece și rugăciuni de jale (jeluiri) *chinot* קינות despre distrugerea Templelor și alte nenorociri care au venit peste poporul evreu. Bineînțeles, dacă postul cade de Șabat (ca anul acesta), postul se amână pe duminică. După tradiția bazată pe profeția lui Zecharia/Zaharia 8:19, după venirea Mașiah/Mesia această zi se va transforma dintr-o zi de doliu într-o zi de sărbătoare și veselie ca și celelalte posturi enumerate acolo de profet. În Talmud Ierusalimi, tactatul Brachot 2:4 scrie că Mașiahul se va naște de Tiș'a (9) BeAv.

Nenorocirile petrecute de Tiș'a (9) BeAv

În Mișna, tactatul Taanit cap. 4 sunt descrise marile nenorociri care au căzut pe capul evreilor:

„Cinci lucruri li s-au întâmplat strămoșilor noștri de Șiv'a asar (17) BeTamuz și cinci de Tiș'a (9) BeAv. De Tiș'a (9) BeAv s-a dat verdictul pe strămoșii noștri să nu intre în țară, s-a distrus primul Templu și al doilea Templu, a fost cucerit orașul Beitar și a fost arat orașul”.

Vom explica în detaliu fiecare catastrofă:

- Prima nenorocire este [pedeapsa primită de poporul aflat în pustiu de a nu intra în țară 40 de ani](#), din pricina plângerilor față de Kadoș Baruch Hu și păcatul iscoadelor (în afară de Iehoșua Bin Nun și Calev Ben Iefune) de a defăima țara Israelului pentru a speria populația de ceea ce se află acolo. Toate acestea sunt descrise în BeMidbar/Numeri cap. 14, inclusiv verdictul în versete 33-34. Un midraș din Talmud, tactatul Sanhedrin 104:b stabilește că acest eveniment s-a petrecut de Tiș'a BeAv și leagă acest eveniment de alte dezastre petrecute mai târziu.
- A doua nenorocire descriasă în Mișna este [distrugerea primului Templu](#). Conform tradiției evreiești acest lucru s-a petrecut în anul evreiesc 3338, adică anul 422 î.e.n. După cronologia istorică, acest dezastru sa petrecut în anul 586 î.e.n. Templul a fost distrus de trupele regelui Babilonului, Nabucodonosor al doilea. O mare parte a poporului a fost exilată în Babilon, chiar dacă a fost un exil relativ scurt, de doar 70 de ani. Reîntoarcerea evreilor din Babilon în țară, a durat, totuși, cu mult mai mult, fiindcă mulți s-au naturalizat acolo și au beneficiat de un trai foarte bun. Este aceeași problemă a Galutului/Exilului care dăinuie și astăzi.
- Următoarea nenorocire s-a petrecut cu 650 de ani mai târziu. Este vorba despre [distrugerea celui de al doilea Templu](#), care s-a petrecut în perioada „cele mari revolte”, *hamered hagadol* המרד הגדול în anul 70 e.n. Templul a fost distrus de armata romană, în frunte cu comandantul ei, Titus. La întoarcerea lui Titus la Roma s-a intrat în oraș pe acordurile marșului triumfal, festivitate care a rămas eternizată pe renumitul „Arc al lui Titus”, pe care putem vedea comorile jefuite de romani din Templu, printre care prețioasa „Menora”.
- Ultimele două nenorociri aparțin perioadei revoltei lui Bar Cochva despre care am scris un amplu articol, care poate fi consultat în capitolul „sărbători”. Cea de-a patra nenorocire istorică este [căderea orașului Beitar](#), ultima redută a lui Bar Cochva, în mâinile romanilor în anul 135 e.n. Rambam (Maimonides) în cartea lui „Mișne Tora” (care ne stabilește toate *halachot* pe baza cărții Deutoronom) scrie așa: „A fost cucerit (de romani) un oraș mare numit Bet Tor (Beitar în pronunțarea noastră) în care locuiau zeci de mii de persoane care aveau un rege mare (se referă la Bar Cochva) pe care ei și mulți înțelepți l-au crezut *Melech haMașiah* המשיח מלך (regele Mesia). Toți au fost omorâți și a fost acolo un necaz mare cum a fost și distrugerea Templului” (Rambam, Mișne Tora, Taaniyot 8:3).
- Ultima și cea de-a cincea lovitură istorică primită de evrei este [distrugerea totală a orașului Beitar](#) imediat după ce a fost cucerit, un fapt de o gravitate enormă, care a însemnat raderea efectivă a orașului de pe teritoriul său. Acest fapt s-a petrecut (după spusele lui Rambam) în aceeași zi. În continuarea citatului de mai sus Rambam ne spune: „În aceeași zi de dezastru (în care a fost cucerit Beitar) regele Turnusrufus cel Rău, *harașa* הרסו, din regii Edomului (adică păgân), a dat ordinul ca orașul să fie arat ca să se împlinească spusele lui Ieremia 26:18: „Țion va fi arat ca un ogor”.

Orașul Beitar era un oraș mare nu departe de Ierusalim, iar Turnusrufus este numele din Talmud a lui Rufus, care a fost guvernatorul roman al Iudeii în anii 130-134 și a construit orașul păgân Aelia Capitolina pe ruinele Ierusalimului.

În tradiția evreiască mai sunt amintite multe alte nenorociri care au venit peste evrei în chiar de data aceasta sau într-o dată apropiată. Vom aminti aici numai câteva dintre ele:

- **Expulzarea evreilor din Anglia.** Pe data de Tiș'a (9) BeAv anul 5050 (18 iulie 1290) regele Eduard I regele Angliei a ordonat expulzarea tuturor evreilor până la 1 noiembrie. Fraza finală : „Cei care vor rămâne vor fi executați!”
- **Expulzarea evreilor din Franța.** Pe data de Yod (10) beAv anul 5106 (22 iulie 1306) regele Franței Filip IV a ordonat tuturor evreilor să părăsească țara într-o lună.
- **Expulzarea evreilor din Spania.** În noaptea de Het (8) beAv anul 5252 (31 iulie 1492) s-au încheiat cele patru luni care li s-au dat evreilor ca să părăsească Spania.

Câteva detalii despre ziua de post

În calendarul evreiesc această zi cade în aceeași zi a săptămânii cu prima zi de Pesah, adică poate fi Duminică, Marți, Joi sau Șabat. Când cade de Șabat se amână pe Duminică. Postul se ține din ajunul zilei până la ieșirea stelelor a doua zi, adică în jur de 24 de ore și jumătate. Din cauză că este o *mițva derabanan* מצווה דרבנן și nu din Tora nu este nevoie să adăugăm perioada de 20-40 de minute (depinde de oraș) de „adăugare la zi” înainte de căderea întinericului cum se procedează de Șabat și Iom Kipur.

Înainte de Tiș'a (9) BeAv nu se mănâncă două feluri la masă, nu se mănâncă carne și nu se bea vin. La *seuda mafseket* סעודה מפסקת, adică masa cu care începe postul, se mănâncă un singur fel, bineînțeles fără carne și vin. Mulți mănâncă un ou fiert sau orez cu linte. Dacă postul este Duminică masa este masa de *seuda șlișit* סעודה שלישיית, a treia și ultima masă de Șabat și atunci se mănâncă orice, fiindcă masa este încă pe timpul Șabatului. În concluzie, putem relata ce spune despre post dictonul hasidic următor: „Două zile sunt pe an în care interdicția de a mânca este inutilă: Tiș'a (9) BeAv și Iom Kipur. De Tiș'a (9) BeAv – cine ar putea să mănânce? De Iom Kipur – cine ar vrea să mănânce?”

Interdicția de a lucra depinde de localizare, spre deosebire de Șabat. În locuri unde se lucrează de obicei este voie să se lucreze. Sunt unii care lucrează numai o jumătate de zi. În ziua aceasta nu se obișnuiește a se saluta. Dacă cineva, care nu știe, te salută, trebuie, totuși, să-i răspunzi.

Rugăciuni și ritualuri

Sunt foarte multe deosebiri față de rugăciunile zilnice. Noi nu le vom enumera mai ales din cauză că sunt extrem de multe diferențe de la comunitate la comunitate. Vom aminti doar câteva care se țin în majoritatea comunităților de așkenazim:

Nu se stă pe scaune în timpul rugăciunii ci pe jos, cel puțin la Șaharit, adică până după ora mesei. La Șaharit nu se pun Talit și tfilin, ci de obicei, ele se pun la Minha. Citirea din Tora nu se face din centrul sinagogii, ci dintr-o parte și ținerea, acoperirea și *glila*, adică învârtirea și închiderea sulului se fac diferit de modul obișnuit.

Sunt foarte multe deosebiri și la rugăciuni, pe care, de asemenea, nu le vom aminti aici.

Tiș'a (9) BeAv în Israel

În Israel, ca de obicei, se simte imediat că este o zi specială. Chiar și traficul rutier este mult diminuat. Toate locașurile publice care oferă distracție (cafenele, restaurante, cinematografe etc.) sunt închise prin lege. La posturile de radio și televiziune sunt programe speciale, multe despre dezastrele descrise mai sus, cu muzică fără sonorități excesive, În noaptea de post se citește în public cartea Eicha („Plângerile lui Ieremia”) de preferință în

locuri deschise. De exemplu, în Tel Aviv citirea are loc în Piața „Rabin”, în fața primăriei, acolo unde a fost acest mare om politic asasinat.

Ziua de Tiș'a (9) BeAv este o zi de pioasă reculegere, în care fiecare evreu trebuie să-și amintească de marile încercări prin care a trecut de-a lungul istoriei sale zbuciumate poporul căruia el aparține, astfel ca în viitor niciuna să nu se mai repete și mai ales ziua aceasta să ne întărească ca persoane și ca indivizi.

Tu Beav 5779 טו באב

Ziua de Tu Beav este data de cincisprezece din luna Av, șase zile după postul de Tiș'a Beav. Sărbătoarea asta este mai puțin

cunoscută în special în Diaspora. În acest articol vom descrie câteva din evenimentele care au avut loc în această zi. Noi

învățăm despre ziua aceasta dintr-un singur pasaj din Mișna din Tratatul Taanit, capitolul 7 Mișna 5:

” A spus Raban Șimon ben Gamliel nu au fost zile bune pentru poporul Israel ca Tu BeAv (a cincisprezecea zi a lunii Av) și

lom Kipur” când fecioarele Ierusalimului ieșeau în haine albe împrumutate pentru a nu le rușina pe cele care nu aveau. Toate

hainele trebuiau să fie scăldate în Mikve (baia rituală). Și ficele Ierusalimului ieșeau și dansau în vii și ce spuneau: Flăcăule,

ridică-ți ochii și vezi ce-ți alegi, nu te uita la frumusețe, uite-te la familie, precum e scris în Proverbe (31:30) :

Înșelător este farmecul și deșartă este frumusețea; femeia care se teme de Domnul trebuie lăudată!

Și în Cântarea Cântărilor (3,11):

„Ieșiți, fetele Sionului, priviți pe Solomon încoronat, cum a lui maică l-a încununat, în ziua sărbătoririi nunții lui, în ziua

bucuriei inimii lui! ziua sărbătorii nunții lui” este primirea Torei pe muntele Sinai, ”ziua bucuriei inimii lui” este clădirea Templului care va fi reclădit în curând amen!”

Prima întrebare este de ce Raban Șimon ben Gamliel (care a stabilit principiile calendarului evreiesc) compară ziua de Tu

Beav cu Yom Hakipurim. Și răspunsul se află în paragraf: este ziua nunții, a primirea Torei pe muntele Sinai. Spune Rashi:

"Darea Torei este Yom Kipur, ziua în care s-au dat ultimele Table". Ca să ne aducem aminte. După ce au primit cele zece

porunci pe Șavuot, Moshe s-a urcat pe Muntele Sinai pe 40 de zile ca să aducă tablele cu cele zece porunci. Dar Bnei Israel

n-au avut răbdare și au construit עגל הזהב (vițelul de aur). Când a coborât văzând vițelul a spart tablele. HAȘEM la ordonat

să se urce a doua oară pentru 40 de zile să primească tablele din nou. De data asta poporul a așteptat. Moshe a coborât de pe

munte după 40 de zile, și asta iese exact de Yom Kipur. Socoteala datei au făcut Hazal. Din cauza asta este scris aici "ziua

nunții și ziua bucuriei inimii lui" fiindcă asta este ziua nunții poporului evreu cu Hașem. Cea ce nu este scris în Mișna asta

este a doua parte: de ce Tu Beav este o zi așa de bună? Răspunsul este în Gmara la Mișna asta și în câteva alte părți din

Talmud. În Talmud Bavli, Tratatul Taanit fila 30b scrie:

" A spus Raban Șimon ben Gamliel nu au fost zile bune pentru poporul Israel ca Tu beAv (a cincisprezecea zi a lunii Av) și Iom Kipur"

Împăcați suntem cu Iom Kipur care aduce iertare, ziua în care au fost date a doua oară Tablele Legii, dar Tu beAv de ce? A

spus Rav Yehuda a spus Șmuel: Ziua în care li s-au îngăduit căsătoriile între triburi. Pe ce s-au bizuit? (Bamidbar/Numeri

36:6) Acesta este lucrul pe care l-a poruncit HAȘEM fiicelor lui Țlofhad... Legea aceasta (care imterzice căsătoriile între

triburi) nu se va aplica decât în această generație. A spus Rav Iosef a spus Rav Nahman: Ziua în care i-a fost îngăduit

fetelor din Israel să fie luate de soții de bărbați din tribului Binyamin precum e scris (Șoftim/Judecătorii 21:1) Și tot Israelul

s-au jurat la Mițpa spunând: Niciunul din noi nu își va da fiica lui Binyamin de nevestă. Pe ce s-au bizuit? "din noi" au spus

și nu din fiii noștri. A spus Raba bar Hana a spus Rabi Iohanah: Ziua în care au încetat morții din deșert, precum se spune:

Până nu au încetat morții din deșert nu a vorbit HAȘEM cu Moșe, precum e scris (Deuteronom 2:16):

"Și a fost când au încetat toți purtătorii de armă să moară și a grăit HAȘEM către mine."

Ula a spus: Ziua în care a anulat Hoșea ben Ela gărzile puse de Yarov'am ben Nevat pe drumuri pentru a îi opri pe pelerini

să urce (spre Ierusalim)."

Aici și în alte părți Talmudul ne aduce în total șapte întâmplări care au avut loc de Tu Beav în perioade diferite ale poporului

nostru. Noi vom vorbi aici numai de câteva întâmplări.

Fiicele lui Țlofhad

Prima de care vom vorbi după ordine cronologică este extraordinara poveste a celor cinci fiice deștepte a lui Țlofhad. El era

capul unei familii din tribul Menașe și a murit în deșert înainte de împărțirea nahalalei (proprietate, posesie) neavând băieți

ci numai fete. Până atunci Halacha era că numai băieții pot moștenii nahala a familiei. Cele cinci fete la care

cunoaștem

numele din Tora au avut curajul să vină în fața lui Moșe și a șefilor triburilor și să ceară să schimbe Halachaua. De atunci și

fetele pot moșteni. Din Tora știm că 14 ani până au intrat în țară fetele se puteau mărita numai în familie și fetele lui Țlofhad

s-au măritat cu verii lor. După ce au intrat în țară, regula asta a fost anulată și se puteau mărita cu orice băiat voiau.

Concubina din Giv'a פלגש בגבעה pilegheș beGiv'a

Al doilea eveniment de care noi vorbim este ziua în care i-a fost îngăduit fetelor din Israel să fie luate de soții de bărbați din

tribului Binyamin. Aici este vorba despre povestea cunoscută ca "Concubina din Giv'a" în care un grup de bărbați din tribul

Binyamin au violat concubina unui bărbat din tribul Levi, ea fiind din tribul Iehuda. Atunci au declarat război pe tribul

Binyamin omorând aproape pe toți. Au rămas în viață 600 și nu și-au revenit demografic nici după 300 de ani când Șaul din

tribul ăsta a fost încoronat ca primul rege a țării. Acolo s-au jurat toți ca să nu lase fetele lor să se căsătorească cu băieți din

tribul Binyamin. Atunci s-au hotărât oamenii din trib să răpească la sărbătoarea din Șilo pe fetele care veneau să danseze.

După Midraș asta s-a întâmplat de Tu Beav.

Drumul spre Ierusalaim din Samaria

A treia întâmplare se petrece cu sute de ani mai târziu. Începe pe zilele primului rege al regatului din nord - Israel, care a

fost fondată după moartea regelui Șlomo/Solomon. În urma unei revolte făcute contra regelui Rehav'am/Roboam, fiul lui

Șlomo, din cauza taxelor enorme, triburile din nord s-au despărțit și au fondat un regat numindu-l pe Ierov'am/Ieroboam din

tribul Efraim rege. El a fost un rege rău care a introdus obiceiuri păgâne mai ales pulhan haagalim (cultul vițelelor). Ca să

fie sigur că populația nu va fi influențată de cei din regatul din sud, a închis drumurile spre Ierusalaim și a pus gărzi ca

oamenii să nu poată să facă aliya laregel (pelerinaj de sărbătoare la Ierusalaim). Ordinul ăsta a fost anulat cu două sute de

ani mai târziu de ultimul rege al regatului Israel, Hoșea Ben Ela. Înainte ca poporul să fie expulzat de Asirieni. După cum

am citit în Talmud el a anulat în cei 9 ani de domnie hotărârea lui Ierov'am și a deschis drumurile spre Ierusalaim. Și asta s-a

întâmplat de Tu Beav.

Toate întâmplările acestea au o importanță crucială în unificarea poporului într-un singur popor dintr-un grup de triburi intrun

popor unificat. Dar au fost și alte fapte care s-au petrecut în ziua asta. Vom aminti încă una, care s-a petrecut cu mulți ani

mai târziu, după căderea celui de al doilea Templu.

Înmormântarea morților din Beitar

Ultima întâmplare de care vom vorbi și pe care n-am citat-o aici este cea spusă de Rav Matna: "Ziua în care au fost înmormântați morții din Beitar". Să ne amintim despre ce este vorba. Perioada este mult după Tora și Tanach, și

chiar după

distrugerea celui de al doilea Templu. Este vorba despre "revolta lui Bar Cohva" în anii 132-134, 60 de ani după distrugerea

templului. Asta a fost ultima scurtă perioadă de independență a poporului evreu până în anul 1948. Revolta a fost o

catastrofă și romanii cu imperatorul lor, Adrianus, au recucerit Palestina și au înființat în Ierusalaim orașul păgân Aelia

Capitolina. Ultimul bastion de apărare a evreilor a fost orașul Beitar lângă Ierusalaim. După un atac lung și o înfometare a

populației, Beitar a fost cucerită și majoritatea populației măcelărită. După Talmud asta s-a întâmplat de Tiș'a Beav. Data se

potrivește cu ce au scris scriitorii romani și episcopul din Keisaria/Cesareea, Eusebiu, care a trăit în secolul al patrulea: luna

August. Romanii nu au lăsat pe evrei să îngroape morții. Rav Matna ne spune că de Tu Beav li s-a dat voie evreilor să-și

îngroape morții. Asta se întâmplase după moartea lui Adrianus în 138, mulți ani după ce evreii nu au fost înmormântați, Dar

Talmudul spune că corpurile lor nu puteau și au rămas întregi așa că au putut fi înmormântate. De asta și din mai multe

cauze s-a stabilit această bracha (binecuvântarea) "Hatov vehameitiv" spusă de Rav Matna:

תקנו ביבנה הטוב והמיטיב, הטוב - שלא הסריחו והמיטיב שנתנו לקבורה

„Ne-au învățat la Yavne: "Cel Bun și cel Mai Bun, Cel Bun - că n-au mirosit și Cel Mai Bun - că le-a dat voie să-i îngroape.”

Asta a fost hotărârea din Yavne de a adăuga "Hatov vehameitiv" (cel bun și cel mai bun) la Birchat Hamazon

(binecuvântarea de după masă). Explicația ce înseamnă asta în binecuvântarea mesei ne vine chiar în continuare:

הטוב והמיטיב - בכל יום ויום המלך גומלנו חן וחסד ורחמים וכל טוב

[Cel Bun și Cel Mai Bun - în fiecare zi Regele ne face bine și revarsă îndurarea asupra noastră cu har, cu dragoste și cu tot binele.](#)

Până când n-a căzut Beitar mai era o speranță că o să vină Geula. Beitar a fost ca o a doua Ierusalaim care a căzut. Dar din

cauză că morții au fost în sfârșit înmormântați, au văzut Hazal în asta un semn că Hakadoș Baruch Hu nu ne-a părăsit și

după distrugerea Templului. [Și asta face ziua asta de Tu Beav să fie o zi de veselie lom simha, lom Tov, o sărbătoare.](#)

Tu Beav טו באב [anul 5779]

Ziua de Tu Beav este data de cincisprezece din luna Av, șase zile după postul de Tișa Beav. Sărbătoarea asta este mai puțin cunoscută în special în Diaspora. În acest articol vom descrie câteva din evenimentele care au avut loc în această zi. Noi învățăm despre ziua aceasta dintr-un singur pasaj din Mișna din Tratatul Taanit, capitolul 7 Mișna 5:

" A spus Raban Șimon ben Gamliel nu au fost zile bune pentru poporul Israel ca Tu BeAv (a cincisprezecea zi a lunii Av) și Iom Kipur" când fecioarele Ierusalimului ieșeau în haine albe împrumutate pentru a nu le rușina pe cele care nu aveau. Toate hainele trebuiau să fie scăldate în Mikve (baia rituală). Și fiicele Ierusalimului ieșeau și dansau în vii și ce spuneau: Flăcăule, ridică-ți ochii și vezi ce-ți alegi, nu te uita la frumusețe, uite-te la familie, precum e scris în Proverbe (31:30) :

Înșelător este farmecul și deșartă este frumusețea; femeia care se teme de Domnul trebuie lăudată!

Și în Cântarea Cântărilor (3,11):

Ieșiți, fetele Sionului, priviți pe Solomon încoronat, cum a lui maică l-a încununat, în ziua sărbătoririi nunții lui, în ziua bucuriei inimii lui!

"ziua sărbătorii nunții lui" este primirea Torei pe muntele Sinai, "ziua bucuriei inimii lui" este clădirea Templului care va fi reclădit în curând amen!"

Prima întrebare este de ce Raban Șimon ben Gamliel (care a stabilit și forma definitivă a calendarului) compară ziua de Tu Beav cu Yom Hakipurim. Și răspunsul se află în paragraf: este ziua nunții, a primirea Torei pe muntele Sinai. Spune Rashi: "*Darea Torei este Iom Kipur, ziua în care s-au dat ultimele Table*". Ca să ne aducem aminte. După ce au primit cele zece porunci pe Șavuot, Moshe s-a urcat pe Muntele Sinai pe 40 de zile ca să aducă tablele cu cele zece porunci. Dar Bnei Israel n-au avut răbdare și au construit עגל הזהב (vițelul de aur). Când a coborât văzând vițelul a spart tablele. Dumnezeu l-a ordonat să se urce a doua oară pentru 40 de zile să primească tablele din nou. De data asta poporul a așteptat. Moshe a coborât de pe munte după 40 de zile, și asta iese exact de Yom Kipur. Socoteala datei au făcut Hazal. Din cauza asta este scris aici "ziua nunții și ziua bucuriei inimii lui" fiindcă asta este ziua nunții poporului evreu cu Domnul. Cea ce nu este scris în Mișna asta este a doua parte: de ce Tu Beav este o zi așa de bună? Răspunsul este în Gmara la Mișna asta și în câteva alte părți din Talmud. În Talmud Bavli, Tratatul Taanit fila 30b scrie:

" A spus Raban Șimon ben Gamliel nu au fost zile bune pentru poporul Israel ca Tu beAv (a cincisprezecea zi a lunii Av) și Iom Kipur"

Împăcați suntem cu Iom Kipur care aduce iertare, ziua în care au fost date a doua oară Tablele Legii, dar Tu beAv de ce? A spus Rav Yehuda a spus Șmuel: Ziua în care li s-au îngăduit căsătoriile între triburi. Pe ce s-au bizuit? (Numeri 36:6) Acesta este lucrul pe care l-a poruncit Domnul fiicelor lui Țlofhad... Legea aceasta (care imterzice căsătoriile între triburi) nu se va aplica decât în această generație. A spus Rav Iosef a spus Rav Nahman: Ziua în care i-a fost îngăduit fetelor din Israel să fie luate de soții de bărbați din tribului Binyamin precum e scris (Judecătorii 21:1) Și tot Israelul s-au jurat la Mițpa spunând: Niciunul din noi nu își va da fiica lui Binyamin de nevastă. Pe ce s-au bizuit? "din noi" au spus și nu din fiii noștri. A spus Raba bar Hana a spus Rabi Iohanah: Ziua în care au încetat morții din deșert, precum se spune: Până nu au încetat morții din deșert nu a vorbit Domnul cu Moise, precum e scris (Deuteronom 2:16):

"Și a fost când au încetat toți purtătorii de armă să moară și a grăit Domnul către mine."

Ula a spus: Ziua în care a anulat Hoșea ben Ela gărzile puse de Yorov'am ben Nevat pe drumuri pentru a îi opri pe pelerini să urce (spre Ierusalim).”

Aici și în alte părți Talmudul ne aduce în total șapte întâmplări care au avut loc de Tu Beav în perioade diferite ale poporului nostru. Noi vom vorbi aici numai de câteva întâmplări.

Fiicele lui Țlofhad

Prima de care vom vorbi după ordine cronologică este extraordinara poveste a celor cinci fiice deștepte a lui Țlofhad. El era capul unei familii din tribul Menașe și a murit în deșert înainte de împărțirea *nahalalei* (proprietate, posesie) neavând băieți ci numai fete. Până atunci Halacha era că numai băieții pot moștenii nahala a familiei. Cele cinci fete la care cunoaștem numele din Tora au avut curajul să vină în fața lui Moșe și a șefilor triburilor și să ceară să schimbe Halachaua. De atunci și fetele pot moșteni. Din Tora știm că 14 ani până au intrat în țară fetele se puteau mărita numai în familie și fetele lui Țlofhad s-au măritat cu verii lor. După ce au intrat în țară, regula asta a fost anulată și se puteau mărita cu orice băiat voiau.

Concubina din Giv'a

Al doilea eveniment de care noi vorbim este ziua în care i-a fost îngăduit fetelor din Israel să fie luate de soții de bărbați din tribului Binyamin. Aici este vorba despre povestea cunoscută ca "Concubina din Giv'a" în care un grup de bărbați din tribul Binyamin au violat concubina unui bărbat din tribul Levi, ea fiind din tribul Iehuda. Atunci au declarat război pe tribul Binyamin omorând aproape pe toți. Au rămas în viață 600 și nu și-au revenit demografic nici după 300 de ani când Saul din tribul ăsta a fost încoronat ca primul rege a țării. Acolo s-au jurat toți ca să nu lase fetele lor să se căsătorească cu băieți din tribul Beniamin. Atunci s-au hotărât oamenii din trib să răpească la sărbătoarea din Șilo pe fetele care veneau să danseze. După Midraș asta s-a întâmplat de Tu Beav.

Drumul spre Ierusalaim din Samaria

A treia întâmplare se petrece cu sute de ani mai târziu. Începe pe zilele primului rege al regatului din nord - Israel, care a fost fondată după moartea regelui Șlomo/Solomon. În urma unei revolte făcute contra regelui Rehav'am/Roboam, fiul lui Șlomo, din cauza taxelor enorme, triburile din nord s-au despărțit și au fondat un regat numindu-l pe Ierov'am/Ieroboam din tribul Efraim rege. El a fost un rege rău care a introdus obiceiuri păgâne mai ales *pulhan haagalim* (cultul vițelelor). Ca să fie sigur că populația nu va fi influențată de cei din regatul din sud, a închis drumurile spre Ierusalaim și a pus gărzi ca oamenii să nu poată să facă aliya Iaregel (pelerinaj de sărbătoare la Ierusalaim). Ordinul ăsta a fost anulat cu două sute de ani mai târziu de ultimul rege al regatului Israel, Hoșea Ben Ela. Înainte ca poporul să fie expulzat de Asirieni. După cum am citit în Talmud el a anulat în cei 9 ani de domnie hotărârea lui Ierov'am și a deschis drumurile spre Ierusalaim. Și asta s-a întâmplat de Tu Beav.

Toate întâmplările acestea au o importanță crucială în unificarea poporului într-un singur popor dintr-un grup de triburi într-un popor unificat. Dar au fost și alte fapte care s-au petrecut în ziua asta. Vom aminti încă una, care s-a petrecut cu mulți ani mai târziu, după căderea celui de al doilea Templu.

Înmormântarea morților din Beitar

Ultima întâmplare de care vom vorbi și pe care n-am citat-o aici este cea spusă de Rav Matna: "Ziua în care au fost înmormântați morții din Beitar". Să ne amintim despre ce este vorba. Perioada este mult după Tora și Tanach, și chiar după distrugerea celui de al doilea Templu. Este vorba despre "revolta lui Bar Cohva" în anii 132-134, 60 de ani după distrugerea templului. Asta a fost ultima scurtă perioadă de independență a poporului evreu până în anul 1948. Revolta a fost o catastrofă și romanii cu imperatorul lor, Adrianus, au recucerit Palestina și au înființat în Ierusalaim orașul păgân Aelia Capitolina. Ultimul bastion de apărare a evreilor a fost orașul Beitar lângă Ierusalaim. După un atac lung și o înfometare a populației, Beitar a fost cucerită și majoritatea populației măcelărită. După Talmud asta s-a întâmplat de Tiș'a Beav. Data se potrivește cu ce au scris scriitorii romani și episcopul din Keisaria/Cesareea, Eusebiu, care a trăit în secolul al patrulea: luna August. Romanii nu au lăsat pe evrei să îngroape morții. Rav Matna ne spune că de Tu Beav li s-a dat voie evreilor să-și îngroape morții. Asta se întâmplase

după moartea lui Adrianus în 138, mulți ani după ce evreii nu au fost înmormâtați, Dar Talmudul spune că corpurile lor nu puteau și au rămas întregi așa că au putut fi înmormântate. De asta și din mai multe cauze s-a stabilit această bracha (binecuvântarea) "Hatov vehameitiv" spusă de Rav Matna:

תקנו ביבנה הטוב והמיטיב, הטוב - שלא הסריחו והמיטיב שנתנו לקבורה

Ne-au învățat la lavne: "Cel Bun și cel Mai Bun, Cel Bun - că n-au mirosit și Cel Mai Bun - că le-a dat voie să-i îngroape

Asta a fost hotărârea din lavne de a adăuga "Hatov vehameitiv" (cel bun și cel mai bun) la Birchat Hamazon (binecuvântarea de după masă). Explicația ce înseamnă asta în binecuvântarea mesei ne vine chiar în continuare:

הטוב והמיטיב - בכל יום ויום המלך גומלנו חן וחסד ורחמים וכל טוב

Cel Bun și Cel Mai Bun - în fiecare zi Regele ne face bine și revarsă îndurarea asupra noastră cu har, cu dragoste și cu tot binele.

Până când n-a căzut Beitar mai era o speranță că o să vină Gheula. Beitar a fost ca o a doua Ierusalaim care a căzut. Dar din cauză că morții au fost în sfârșit înmormântați, au văzut Hazal în asta un semn că Hakadoș Baruch Hu nu ne-a părăsit și după distrugerea Templului. *Și asta face ziua asta de Tu Beav să fie o zi de veselie Iom Simha, Iom Tov, o sărbătoare.*

Tu BiŠvat - anul nou al pomilor טו בשבט [anul 5779]

În Mișna tractatul Roș Hašana cap.1, mișna 1 scrie:

"Patru ani noi sunt: de întâi Nisan este anul nou la regi și la sărbători, la întâi Elul avem anul nou pentru donații de zeciuială a vitelor, la întâi Tișre este anul nou la ani, la șmita (la fiecare 7 ani), jubileu (la fiecare 50 de ani), plantări și legume, iar de întâi Șvat este anul nou al pomilor, acesta din urmă după Bet Șamai, fiind în data de întâi. În timp ce Bet Hilel spune: în 15 ale lunii".

ארבעה ראשי שנים הם: באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים, באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה... באחד בתשרי ראש השנה לשנים ולשמיטין וליובלות לנטיעה ולירקות באחד בשבט ראש השנה לאילן, כדברי בית שמאי, בית הלל אומרים: בחמישה עשר בו

Noi astăzi suntem Bet Hilel și ne comportăm după regulile lui, așa că sărbătorim ziua de 15 a lunii Șvat și nu de întâi cum este scris după părerea oponentul lui Hilel, Șamai.

Data aceasta a fost stabilită cu siguranță prin observarea naturii și a succesiunii sezonelor în Ereț Yisrael. Evreii au observat că la această dată majoritatea ploilor au încetat și a început înflorirea plantelor. Întrebarea care ar putea fi pusă aici ar fi: ce caută într-o carte de Halacha ca Mișna o discuție agricolă despre natură, anotimpuri și plante? Adevărul este că oriunde este vorba despre natură, anotimpuri și plante sunt aici la locul lor și probleme de Halacha. Totul începe de la versetul din Tora, Deutoronom 14, 22:

”Să dai zeciuiala din tot ce au rodit semințele tale, din tot ce iese pe ogor an de an”.

עשר תעשר את כל-תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה

De aici învățăm că nu este voie să se doneze fructe din anul acesta împreună cu cele din alt an. Trebuie ca în fiecare an donațiile de fructe să se facă separat după cum este scris în versetul de sus. Din cauza asta era nevoie să se stabilească la ce dată începe coacerea fructelor ca să știm că nu e voie să donăm o decime מעשר din fructele care s-au copt dinainte de Tu (15) Bišvat cu cele care s-au copt după data asta. Așa că este clar că intenția din Mișna nu este să ne spună că este aici un calendar agricol sau că este vorba despre sărbători, ci că Tu Bišvat este o dată pentru donații. Este scris în versetul al doilea din aceeași Mișna:

”Lumea se judecă în patru etape: de Pesah la recoltă, de Ațeret (Șavuot) la fructe, de Roș HaȘana toate ființele trec în fața lui, ca o turmă de oi, iar de Hag (Sucot) la apă”.

בארבעה פרקים העולם נדון: בפסח, על התבואה, בעצרת על פירות האילן, בראש השנה כי באי העולם עוברין לפניו כבני מרון... ובחג [חג הסוכות] נידון על המים

Așa că vedem că lom hadin (ziua de judecată) pentru pomi este de Șavuot, când încep fructele să se coacă, precum Pesah este lom hadin pentru recolte, când încep recoltele să se pârguiască, pentru fructe este Șmini Ațeret, pentru oameni Roș Hașana și Sucot este pentru apă, pentru că atunci încep ploile. De aici vedem că Yom Hadin pentru fructe nu este Tu Bišvat ci Șmini Ațeret, adică Simhat Tora.

Și Rambam subliniază problema asta:

”Nu se donează din fructele anului acesta cu fructele din anul trecut și nici din fructele de anul trecut pentru fructele anului acesta ... și Tu Bišvat este anul nou pentru zeciuiala pomilor” (Yad Hahazaka, Zraim, cap. 5).

אין תורמין מפירות שנה זו על פירות שנה שעברה, ולא מפירות שנה שעברה על פירות שנה זו, ואם תרם אינה תרומה שנאמר [דברים י"ד, כ"ב] שנה שנה... וכן אם ליקט אתרוג בערב ט"ו בשבט עד שלא בא השמש וזרז וליקט אתרוג אחר משבא השמש, אין תורמין מזה על זה... וט"ו בשבט ראש השנה למעשרות האילן". (יד החזקה, זרעים, הלכות תרומות, פרק ה, הלכה י"א)

[Să fim atenți că Rambam nu vorbește despre "anul nou al pomilor", ci despre "anul nou al donațiilor de pomi".](#)

Este clar că în credința populară ziua asta a fost văzută și sărbătorită ca lom Hadin al pomilor, tot așa după cum întâi Betișrey este lom hadin la oameni, adică unul este anul nou pentru pomi și al doilea anul nou calendaristic, adică începe un an nou pentru toți. Primele vești despre sărbătorirea zilei de Tu Bišvat le avem din perioada Gheonim (secolele 9-10). Sărbătoarea era ținută pe pământul Israelului. În ziua asta se spuneau Piutim (poezii religioase) speciale și alte rugăciuni. Când țara a fost cucerită de cruciați în ultimul an al secolului 11, ultimii evrei din Ereț Yisrael s-au răspândit în lume și toate materialele scrise s-au pierdut, până la sfârșitul secolului 19 când au fost găsite puține din ele în Gheniza (arhive ascunse) din Cairo.

Dar, ca de obicei, credința populară se transmite mai departe. Primele știri pe care le avem este din scrierile marilor înțelepți de atunci (Rabenu Gerșom maor Gola, Rabi Iosef Karo etc.) despre întrebarea dacă cineva vrea să postească (Taanit) luni și joi poate să facă asta dacă luni cade de Tu Bišvat. La fel, dacă în ziua asta se poate spune rugăciunea de Tahanun sau nu. Părerile sunt împărțite, unii Rabini spun da și alții spun nu. Toți compară cu Roș Hașana, unde mulți spun că nu e voie Taanit, dar și aici părerile sunt împărțite.

Sărbătoarea de Tu Bišvat în Evul Medie ne este cunoscută numai din Așkenaz. Primul care vorbește de sărbătoare este Maharil (cel mai mare rabin așkenaz în secolul 14 din Mainz, Germania). El vorbește despre Taanit. Prima

dată, mănncarea fructelor de Tu Bişvat este amintită într-o carte în idiş apărut în 1590. Toate acestea erau necunoscute în lumea Sefarad și nici marele cabalist Ari Hakadoş nu-l aminteşte.

Marea transformare s-a petrecut la sfârşitul secolului 17, când autorul importantei cărţi cabalistice "Hemdat Yamim" (frumuseţea zilelor), Rabi Binyamin Halevi din Țfat a hotărât să reînnoiască sărbătoarea de Tu Bişvat. El a stabilit un "tikun" (corectare, adică o rugăciune, un ritual) special pentru ziua asta împreună cu o masă îmbelşugată de 30 de feluri de fructe din Ereţ Yisrael, intonarea de berachot și rugăciuni pe fiecare fruct, și memorat și recitat versete din Tanach, Mişna și Zohar despre pomi, fructe, dar și despre Gheula (Mântuire) și care este scopul acestei sărbători. El dă și ordinea în care trebuie mâncate fructele și care sunt versetele care trebuie învățate. Toate versetele vorbesc despre două lucruri: pomul și creșterea lui și שיבת בנים לגבולם (întoarcerea fiilor în țara lor). Găsim aici o împletire a ideii regenerării naturii cu ideea ceva mai esoterică a reîncarnării morților תחיית המתים. Masa și învățătura pe care le-a stabilit s-au răspândit foarte repede printre toți evreii sefardim și din Africa și Asia. Seder Tu Bişvat cu masa și *limud* (învățătură) au apărut în cartea "Pri eţ hadar" (fructul pomului de citrice), reeditată de cel puțin 30 de ori încă în secolul 18.

Cu întoarcerea evreilor în țara lor și începutul Zionismului ziua aceasta a fost aleasă ca o zi a plantărilor ceremoniale de pomi, pe urmele unor tradiții anterioare. Primele plantări au fost făcute în anul 1884 de locuitorii satului Yesud Hamaala din Galil, la un an după înființare, iar elevii școlilor au început să planteze în 1890 la Zichron Yaakov. De atunci ziua asta a devenit o zi de sărbătoare pentru instituția numită Keren Hakayemet LeIsrael, care plantează, cu sprijinul elevilor școlilor, mii de pomi.

În Tu Bişvat, 14 Februarie 1949, adunarea aleşilor Israelului s-a reunit la sediul birourilor Sochnutului (agenția evreiască), la Ierusalim și a hotărât ca acesta să devină Parlamentul Israelului. După alte două zile au hotărât ca acest Parlament să se numească Kneset.